

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolaisen ja karjalaisen hengen vaalija ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

×

Nro 6 • Perjantaina 19. maaliskuuta 2010

61. VUOSIKERTA

Irtonumero 2 € (sis. alv 22 %)

Sodan merkitystä selviteltiin Talvisota iltapäivässä

Talvisotaa monelta kantilta käsiteltiin 20.2.10 Karjalatalolla Vpl. Pyhäjärvi-seuran yhdessä Kurkijoki-seuran kanssa järjestämässä Talvisota iltapäivässä. Väkeä tuli n. 50 henkeä, joiden kysymykset ja vilkas keskustelu sai monituntisen iltapäivän kulumaan nopeasti. Pääesiintyjäksi oli saatu professori, valtiotieteen tohtori, poliittisen historian dosentti ja päätoiminen historiantutkija Martti Häikiö. Hänen väitöskirjansa käsitteli talvisotaa ja siitä hän on myös kirjoittanut ja esitelmöinyt ahkeraan.

Prof. Häikiö käsitteli aiheetta pohtien mm. miten Suomi ylipäättään selvisi talvisodasta ja miten talvisotaa arvioidaan tämän päivän näkökulmasta. Ratkaisevana käänteenä voidaan hänen mukaansa pitää marraskuuta 1940, jolloin Hitler kielsi Molotovilta etupiirijaon Suomen osalta. Pohjaa suomalaisten yhtenäisyydelle löytyi v. 1918 tapahtumien jälkeen riittävästi. Taloudellinen vaurastuminen teki sosialismiin siirtymisen vaihtoehtona vähemmän houkuttelevaksi. Yhteisiksi arvoiksi olivat kiteytyneet Häikiön mukaan isänmaallisuuden perintö, maanpuolustuskoulutus ja vapaudenrakkaus.

Ratkaisevaa oli pelko sodan laajenemisesta suurvaltojen väliseksi. Länsivaltojen interventio-suunnitelma pelasti Suomen.

Toisena pääesiintyjänä oli tarkoitus kuulla tamperelaista prof. Tapio Nikkarin, joka on asunut Elisenvaarassa kym-

Sylvi Sainio ja Olavi Kallioniemi ovat lähtöisin Kurkijoen Elisenvaarasta.

menkunta elämänsä ensimmäistä vuotta. Hän on laajasti perehtynyt Kurkijoen ja siellä erityisesti Elisenvaaran historiaan ja koonnut merkittävän valokuvakokoelman alueelta. Nikkarin ollessa estynyt sairastumisen vuoksi, hänen kuvakokoelmaansa esitteli Ilkka Liekari.

Pyhäjärveläisistä Einari Kukko ja kurkijokelaisista Olavi Kallioniemi ja Sylvi Sainio kertoivat talvisotaan liittyvästä elämäntarinastaan.

Elisenvaaralaiset ja talvisota

Nuoren pojan elämästä Elisenvaarassa puheenvuoron tilaisuudessa käyttäneen tamperelaisen Olavi Kallioniemen, s. 1926, kirjoittama kirja Elisenvaarassa ja evakossa on julkaistu Mediapinta -kustantamon toimesta.

Olavi oli 13-vuotias talvisodan sytyessä. Lapsuusvuodet kuluivat huolettomina niin kuin muillakin pienillä pojilla Elisenvaarassa. Sota johti perheen evakkomatkalle. Jatkosodan aikana Kallioniemi oli jo mm. vankeileirin vartijana Kurkijoella ja Elisenvaarassa rautateiden rakennustyöissä ja asemamiehenä.

Elisenvaara oli ennen sotia vilkas rautatien risteysasema ja sen ympärillä levittäytyi suuri ja jatkuvasti kasvava kylä. Paikkakunnan historiaan sodat toivat suuria muutoksia. Talvisota pommituksineen runteli sitä pahoin. Perusteellisen hävityksen Elisenvaara koki elokuussa 1941, jolloin venäläiset polttivat sen lähes täydellisesti. Kolmas suuri onnettomuus oli juhanneksen alla 1944 tapahtunut pommitus, jossa menehtyi 134 ihmistä. Syksyllä, rauhan tultua entinen vauras ja tunnettu risteysasemapaiikka Elisenvaara jäi toistamiseen rajan taakse.

Elisenvaaraan liittyivät myös nykyään tuusulalaisen Sylvi Sainion (o.s. Tuomai-nen), s. 1930, voimakkaat lapsuusmuistot. Hän on kertonut niistä laajasti SKS:n v. 2004 julkaisemassa karjalaisten naisten ja miesten elämäntarinoita sisältävässä teoksessa Sen minkä jaksat kantaa, Tarkkamuistisen Sainion kirjoituksia on julkaistu runsaasti myös Kurkijokelainen -lehdessä. Perheen isän kuoltua sodassa Tapaninpäivänä 1939 sotaorvoksi sisarustensa kanssa jäänyt Sylvi menetti sodassa myöhemmin myös kaksi veljistään. Leskiäiti lapsineen lähti kodistaan

ensin muka vain vähäksi aikaa turvaan sukulaisten luo pohjoisemmaksi, Lahdenpohjaan. Mutta he eivät koskaan voineet enää palata Elisenvaaraan kotiinsa ja niin kaikki henkilökohtainen ja muu omaisuus jäi sinne.

Sekä Olavi Kallioniemi että Sylvi Sainio valmistuivat aikoinaan kansakoulunopettajiksi ja tekivät opettajina elämäntyönsä. Kallioniemi Jokioisilla, Karkussa ja Tampereella, Sainio Kouvolassa, Kaarinassa, Keravalla ja viime ajat ennen eläkkeelle siirtymistään Tuusulassa.

Einarin tarina talvisodasta

Kun v. 1919 syntynyt Einari Kukko oli saanut ylioppilaslakin toukokuun lopussa 1939, ei aikaa juhlimiseen ollut kuin lakkiaispäivän iltana. Nuoret juhlivat Käkisalmen Kalliosaaren Kasinolla ja seuraavana päivänä Einari palasi kotiinsa Pyhäjärven Tiituaalle Koivumäen tilalle. Hän nukkui kotona vain yhden yön ja lähti vapaaehtoisena asevelvollisuutta suorittamaan tietämättä, että samalla alkoi yli 5 vuoden taival armeijan harjoituksissa. Hän matkusti Valamoon Rannikkotyöstöön alokkaaksi. Armeija jatkui elokuussa aliupseerikoulussa Käkisalmissa. Aliupseerioppilaat alkoivat YH:een kutsuttujen reserviläisten koulutuksen syksyllä, ja marraskuun lopussa Einarin tie kulkii aliupseeritovereittensa tapaan eri tehtäviin talvisodan kentille.

Marraskuun loppupäivinä hän oli Konevitsassa, missä tarkkaan seurattiin

Tässä lehdessä mm.

Lähde maaltasi ja kodistasis. 4

Lehmäni taivaassa.....s. 5

Lähtö Kiiskilästäs. 6-7

Kirjoituskilpailun III palkintokirjoitus:
Asettuminen uusille asuinsijoille ... s. 8-9

Toimitus on avoinna tiistaisin ja perjantaisin klo 9-14, suljettuna Pitkäperjantaina 2.4.

Seuraavat lehdet ilmestyvät 9.4., 23.4., 7.5., 21.5 HUOM. seuraava lehti ilmestyy 3 viikon päästä Pääsiäisestä johtuen.

Olavi Kallioniemi on poissa

Hän menehtyi 6.3.2010. Olavi Kallioniemi oli ahkera Kurkijokelaisen avustaja ja julkaisi muutama vuosittain muistelmansa kirjana. Tasan kaksi viikkoa ennen kuolemaansa hän oli muistelemassa talvisotaa Karjala-talolla Talvisota-tilaisuudessa.

ilmestyykö venäläisiä lentokoneita taivaalle. Kerran Pohjoispatterilla havaittiinkin idästä tullut kone ja varusmiehet päättivät ampuu konetta, Se jatkoi kuitenkin matkaansa kohti manteretta vain vähän joko osumasta tai ilmanpaineesta heilahtaan. Einari ja muut siirtyivät 29.11. illalla Sortanlahteen jatkaakseen aamulla matkaa yksikkönsä. Käkisalmeen päästyä kaikki tuntui olevan oudolla tavalla sekaisin. Miesten kuljetusajoneuvon kyytiin hypänneeltä rykmentin lääkäriltä he saivat kuulla, että sota oli alkanut sinä päivänä. Matka jatkui Rauhalan kasarmille. Sieläkin oli poikkeuksellisen sekaista, revittyjä laatikoita ja muita kiireellisen lähdön jälkeä kaikkialla.

Pyhäjärven pappilaan oli joku majuri tuonut tiedon

sodan alkamisesta. Kirkonkelloja alettiin soittaa niin kuin kautta aikojen oli tehty vaaran uhatessa. Einari jatkoi alokkaiden koulutustehtävissä kunnes siirtyi 19.1.40 Merisotakouluun.

Kolmetoistalapsisen perheen kolmantena syntyneen Einarin veljessarjaan kuului 9 poikaa. Hänen vanhemmista veljistään Toivo menehtyi talvisodassa 31.12.39 ja Heikki jatkosodan aikana 4.9.41 kotinurkillaan. Tiituan Koivumäen Kukon veljeksistä kahdeksan osallistui talvi- ja jatkosotaan.

Sotien jälkeen Einari valmistui agronomiksi ja teki elämäntyönsä agronomina maatalousalan järjestöjen valtakunnallisilla johtopaikoilla.

teksti Kaarina Pärssinen
kuvat Eeva-Liisa Mikkola

Professori Martti Häikiö on maamme parhaita talvisodan asiantuntijoita.

Ilkka Liekari esitteli Tapio Nikkarin laajaa kuvakokoelmaa Elisenvaarasta.

19.3.2010

Mitä ottaisit mukaan autiolle saarelle?

Otsikon mukaista leikkiä leikimme lapsina. Jos saisit ottaa kaksi tavaraa mukaasi, mitkä ne olisivat? Entä yhden ihmisen? Minkä kirjan? Tavarat ja ihmiset vaihtelivat.

Mitä jos sinulla olisi kaksi tuntia aikaa ja saisit ottaa mukaasi sen verran kuin jaksat kantaa. Tai pari päivää ja tavaraa sen verran kuin hevonen jaksaa vetää. Tai jos sinulla ei olisi aikaa ollenkaan ja pitäisi lähetä heti. Leikin ideasta tuli evakoille totista totta!

Tämä lehti on keskittynyt evakkoonlähtö -teemaan. Tarinoita siitä on yhtä monta kuin lähtijäkin. Kurkijokelaiset ja hiitolaiset saivat hetken aikaa valmistautua lähtöön. Ei tarvinnut lähetä pakoon taisteluiden alta vaan rauhansopimuksen ehtojen mukaisesti. Ei se varmasti yhtään sen helpompaa ollut. Pitihän lähetä kodista, jota ei oltu taistelussa menetetty.

Lähdettävä oli! Jäämisen vaihtoehtoa ei juuri kukaan edes harkinnut. Joku pakkasi harkiten, toinen heitteli mukaan, mitä sattui, toinen taas ei saanut tehdä mitään, vaan toiset hoitivat lähtemiseen tarvit-

tavat toimet. Monista niistä esineistä, jotka matkalta selvisivät on tullut sukujen aarteita. Ei rahallisesti, mutta tunnetasolla.

Minunkin tupani hyllyltä löytyy vanha Arabian kannu, joka oli isomummoni häälahja. Kahva on katkennut ja liimattu vuosikymmeniä sitten epäsiististi. Mutta siellä se seisoo hyllyllä arvokkaasti täynnä muistoja ja jos minusta riippuu – aina!

Lapsen leikissä oli hauskaa kuvitella aikaa saarel- la lämpimässä palmun alla, mistä ruoka kookospähkinöinä ja banaaneina tippuisi suoraan suuhun. Ei huolta huomisesta.

Evakkojen todellisuus oli toista – yöpaikat olivat tiukassa, ovia suljettiin ja jotkut olivat täynnä. Ruokakin oli välillä lopussa eikä tulevaisuudesta ollut tietoa. Vain ajatus länteen.

Mutta siitä selvittiin – sielu satutettuna, mutta elämä jatkui.

Helena Sulavuori

Hartaus sunnuntaille
21.3.2010
Marian ilmestyspäivä

Maria, Jumalanäiti

Kirkko on viettänyt 300-luvulta lähtien sen tapahtuman juhlaa, jolloin enkeli Gabriel ilmoitti Galileen Nasaretissa elävälle nuorelle Marialle, että hänestä tulee Jumalan Pojan äiti. Ensimmäinen tätä tapahtumaa kuvaava maalaus löytyy jo toiselta vuosisadalta Rooman Priscillan katakombeista.

Evankelista Luukkaan kertomuksesta muistuu mieleeni kaksi asiaa: enkelin viesti ja Marian vastaus. Enkeli sanoi: ”Ole tervehditty, Maria, sinä armon saanut! Herra kanssasi! Älä pelkää, Maria, Jumala on suonut sinulle armonsa. Sinä tulet raskaaksi ja synnyttät pojan, ja sinä annat hänelle nimeksi Jeesus.” Ja Maria vastasi: ”Minä olen Herran palvelijatar. Tapahtukoon minulle niin kuin sanoit.”

Näin pääpiirteissään eteni ihmiskunnan tärkein työhönottohaastattelu ja valinta. Marian nöyryyttä ei ole tavattu missään haastattelussa tai valinnassa sen jälkeen. Kirkkomme arkkipiispan vallassakin saimme kuunnella ehdokkaiden omia visioita, hienoja sanakäänteitä ja itsensä kehumista. Harva uskaltaa Marian tavalla vasta ”fiat” – tapahtukoon.

Muistaakseni uskonpuhdistajamme Martti Luther sanoi, että Marian nöyryys oli kätkeytyä häneltä itseltäänkin. Aidosti nöyrä ei tiedä edes olevansa nöyrä. Edelleenkin Jumala toimii juuri näin. Hän valitsee suurin ja tärkeisiin tehtäviinsä pieniä ihmisiä. Sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole omasta mielestään tärkeitä, merkittäviä eivätkä viisaita. Jumalan suuret ja todelliset teot tapahtuvat tänäänkin hiljaisuudessa ja piilossa.

Neitsyt Maria sai jo vuonna 431 Efesoksessa pidetyssä kolmannessa ekumeenisessa kirkolliskokouksessa arvonimen Jumalansynnyttäjä. Silloin kirkko tunnusti, että Mariaa ei hedelmöittänyt mies vaan enkeli Gabrielin ilmoituksen hetkellä Pyhä Henki, kun Maria alkoi odottaa ihmiskunnan Vapahtajaa.

Kristikunta viettää vieläkin tätä juhlaa. Katolinen kirkko Herran syntymän ilmoittamisen juhlapyhää ja ortodoksinen kirkko Jumalansynnyttäjän Neitseen Marian ilmestyksen juhlaa päivälleen 9 kuukautta ennen joulua, aina maaliskuun 25. päivänä. Oma kirkkoni on 55 vuoden ajan viettänyt Marian ilmestyspäivää eli Marian päivää maaliskuun 22. ja 28. päivän välisenä sunnuntaina, ja jos tämä sattuu olemaan palmusunnuntai tai pääsiäispäivä, palmusunnuntaita edeltävänä sunnuntaina.

Iloitsen siitä, että katoliset ja ortodoksiset ystäväni ovat opettaneet minut rakastamaan ainaista neitsyttä Mariaa, Herran palvelijatarta, Jumalanäitiä ja Taivaan kuningatarta. Ja iloitsen siitä, että Marian kiitosvirteen voi koko jakaantunut kristikunta vielä tänäänkin yhtyä yhdessä.

”Minun sieluni ylistää Herran suuruutta, minun henkeni riemuitsee Jumalasta, Vapahtajastani, sillä hän on luonut katseensa vähäiseen palvelijaansa. Tästädes kaikki sukupolvet ylistävät minua autuaksi, sillä Voimallinen on tehnyt minulle suuria tekoja.

Hänen nimensä on pyhä, polvesta polveen hän osoittaa laupeutensa niille, jotka häntä pelkäävät.

Hänen kätensä on tehnyt mahtavia tekoja, hän on lyönyt hajalle ne, joilla on ylpeät ajatukset sydämessään.

Hän on syössyt vallanpitäjät istuimiltaan ja korottanut alhaiset.

Nälkäiset hän on ruokkinut runsain määrin, mutta rikkaat hän on lähettänyt tyhjin käsin pois.

Hän on pitänyt huolen palvelijastaan Israelista, hän on muistanut kansaansa ja osoittanut laupeutensa Abrahamille ja hänen jälkeläisilleen, ajasta aikaan, niin kuin hän on isillemme luvannut.” Luuk.1: 46-55

Satu Väättäinen

Satu Väättäinen on seurakuntapastori
Sotkamon seurakunnassa.

Kuolleita

Rakkaamme

Olavi KALLIONIEMI

* 20.6.1926 Kurkijoki
† 6.3.2010 Tampere

Kaipauksella ja kiitollisuudella muistaen
Eila
Leena
Olli-Pekka perheineen
Eila ja Sirkka
Eino perheineen
Muut sukulaiset ja ystävät

Olen polkuni päässä,
tuhansista erään
ja niitä on täynnä maa.
On viileä ilta,
eräs päivä on mennyt,
on painunut metsien taa.
(Aila Meriluoto)

Vaikka ruumiini on irti Karjalasta,
sieluni ei koskaan.
(poimittu Olavin viimeisistä
muistiinpanoista)

Siunaus Tampereen Lamminpään siunauskappelissa
3.4.2010 kello 12.00, minkä jälkeen muistotilaisuus
seurakuntakoti Rauhanportissa, Rauhantie 21.

Rakkaamme

Kaisu TOIVIAINEN

o.s. Leskinen

s. 1.10. 1918 Kuopio
k. 22.2.2010 Helsinki

Kiitollisuudella muistaen ja kaivaten
Pirjo, Mauritz ja Ville
Jaakko, Inkeri, Ilkka ja Mikko
Anna-Riikka ja Tik Ho
Eeva ja Antti
Veera ja Tony
Joel ja Tiina perheineen
Lotta ja Jarkko perheineen
sukulaiset ja ystävät

Nuku hyvin,
sydämissämme on asuntosi.

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osanotosta.

Osanottokiitoksia

Lämmin kiitos teille kaikille,
jotka kunnioittitte rakkaamme
Pauli KAPASEN
muistoa ja otitte osaa
suruumme.

Omaiset

Muistettavaa

Hiitolan Pitäjäseuran järjestämä pilkki- kilpailu la 20.3. klo 9-13. Kokoontuminen Suodenniemen Putajan rantasauna. Ajo ohje; Pori-Tre tie n:o 11 Putajan (palaneen) Seon kohdalta käännyttään Suodenniemelle päin, jonka jälkeen opasteet perille. Kaikki ovat tervetulleita. Lisätietoja Seppo 050 5857472 tai Raija 040 5387401

Kalakurkien pilkkimatkan 26.-28.3. matka-aikataulu. Virttaa Matka-Viitala klo 4.20, Kurakorventie Alastaro klo 4.30, Hirvikoski apteekin pysäkki klo 4.40, Puistokatu 39 Loimaa klo 4.50, Loimaa asema klo 5.00, Kiasma Helsinki klo 7.00.

Hiitolan Kilpolan koulupiirin kokous ti. 30.3.2010 klo 15 Vapaaehtoisuustoimikunnan- keskus Liisa Eteläpuisto 10 Pori. Tervetuloa kaikki mukaan.

Hiitolan Pitäjäseuran järjestämä tarina- ilta ti.6.4. klo 18 Tuomarink. 2 Pori. Ilan

Kurkijoen Aromäen Hämäläiset Sukutapaaminen

24. huhtikuuta 2010
Karjalatalossa
Helsingissä,
Käpyläntie 1.

Sydämellisesti
tervetuloa!

Tiedustelut,
viestit ja ilmoittautuminen
9.4. mennessä Keinänen,
puh. 040-7387789.

aiheena Karjalaisiin kalajuttuja. Tervetuloa entiset ja uudet tarinoijat.

Lähde kanssamme Kurkijoki-Seuran ke- vätretkelle Kotkaan la 29.5.2010. Teemme kaupunkikierroksen. Pääkohteina ovat Sapokan vesipuisto, Merikeskus Vellamo ja Akvaariotalo Maretarium. Lounas Ravinto- la Keisarinsatamassa. Tarkempi ilmoitus myöhemmin. Lisätietoja Riitta Sainio, puh. 040-5447582

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ
www.kurkijoki.fi

Toimitusneuvosto: Lauri Laukkanen (pj.), Raija Laaksonen,
Tapio Nikkari, Jaakko Taitonen ja Leena Virtanen

Toimitussihteeri: Helena Sulavuori
ja toimittajina kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Toimitus: Koulukuja 7, 32200 Loimaa
Avoimna: Tiistaisin ja perjantaisin klo 9–14
p. (02) 762 2551, 050-521 3336, toimitus@kurkijokelainen.inet.fi
Lakon tai muun ylivoimaisen esteen takia ilmestymättä jääneistä nume- roista ei suoriteta korvausta. Toimitus pidättää oikeuden muokata ja ly- hentää lähetettyjä aineistoja. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisemisesta sattuneesta virheestä rajoittuu enimmillään ilmoituk- sesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT:

4-väri 70 senttiä/mm + alv 22 %
Mustavalk. 50 senttiä/mm + alv 22 %

Säännöllisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alennus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoitusaineistojen jättöaika: keskiviikko klo 12 mennessä.

Lehti ilmestyy pääasiassa joka toinen perjantai. Painosmäärä 2000 kpl.

TILAUSHINNAT:

vuosi..... 39 euroa
6 kk..... 23 euroa
Pohjoismaat 44 euroa
Muualle 52 euroa

Tilinumero: LSOP 523900-4897
Y-tunnus 0204020-9
Sivunvalmistus:
Etusivupaja, Loimaa
Paino: Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

ISSN 0782-5668

Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU
Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa

Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547

In memoriam

Äitimme evakkomatka on päättynyt

***Siiri Maria Lötjönen o.s. Hongell.** Syntynyt 25.2.1922 Kurkijoella, Mikrilässä.*

28.11.2009 pitkä evakkomatka päättyi ikuisen rauhaan ja lepoon Forssan hoitokoti Pumpulissa, hoitotädin saattelemana.

Tarina ei tarkalleen kerro miten isän ja äidin tiet koh-tasivat, mutta naapureina he kuitenkin jo lapsesta asti kasvoivat. Heidät vi-hittiin Kurkijoen kirkossa 26.9.1943. Sitten, kuten monen muunkin, oli heidän-kin jätettävä sinne kaikki ja lähdettävä evakkoon.

Aluksi he asettuivat Yläneelle, Ruukinmäkeen. Tourulan kartano tarjosi monelle muullekin eva-kolle väliaikaisen majo-paikan. Siellä syntyi myös esikoinen Tapio v. 1945. Pian matka jatkui tänne Loimaalle. Täällä asuttiin ensin Takatalossa ja Lintu-lassa, samalla rakennettiin omia rakennuksia tiluksille, jotka meille Takatalon perä-

Siiri Lötjönen evakkomatkalle lähdön aikoihin.

mailta lohkottiin. Sillä välin syntyi toinen poika Rainer v. 1948.

Uuteen omaan kotiin päästiin muuttamana 1949. Muuton jälkeen v. 1950 syntyivät vielä kaksosty-

töt Maarit ja Merja, jotka olivat isälle kovin tärkeitä, sellaisia lempilapsia. Vuon-na 1954 saatiin sähkövalot uuteen tupaan, se oli hieno saavutus.

Oli jo päästy uuden elämän alkuun ja työtä oli kädet täynnä, kun sitten taivaalle tuli jälleen mustia pilviä; isämme Einari kuoli yllättäen 25.7.1958. Siitä seurasi taloudellinen katastrofi ja äidille jäi kaikki työt. Aamut alkoivat eläinten hoidolla, jonka jälkeen he-vonen valjaisiin ja viemään nuoremmat lapset kouluun. Matkaa koululle oli 5 kilo-metriä. Sitten takaisin kotiin askareille ja taas iltapäivästä hakemaan koululaiset.

Mutta elämä jatkui eteen-päin, en kyllä vielä näin jälkeensä ymmärrä, miten se on ollut mahdol-lista. Tietysti sukulaiset auttoivat paljon. Elämä oli vain hetken tasaisempaa, kunnes 23.12. 1958 äiti menetti myös isänsä. Se oli jo toinen kova isku pienen

ajan sisään. En kuitenkaan muista äidin koskaan va-littaneen mistään, tai oleva katkera elämän kolhuista. Meillä lapsilla oli asiat hy-vin. Aina oli puhtaat ja eh-jät vaatteet, lämmin koti ja hyvää ruokaa riittävästi. Me lapset emme tienneet puu-teesta juuri mitään.

Elämä jatkui ja vuonna 1968 ostin kotipaikkamme äidiltä ja sisaruksiltani. He muuttivat Loimaan kauppalaan, omakotitaloon. Äiti ei kuitenkaan jäänyt paikoil-leen, vaan teki monenlaista työtä, ompeli ja kävi hoi-tamassa lapsia. Viimeinkin kaikki tuntui olevan hyvin. Myöhemmin hän hoiti ahke-rasti lapsenlapsia ja murehti meidän toimeentulostamme. Piti paistaa pullaa ja piirasta joka viikko, milloin kenel-lekin meistä lapsista.

Sitten loppuaikana Alz-heimerin tauti vankisti otet-taan ja äidillä alkoi käydä kotisairaanhoidon työt. Hiljalleen se ei enää riittä-nyt ja niinpä loppuvuonna 2008 siskomme Maarit lopetti oman työnsä ja al-koi omaishoitajaksi. Äidin kunto heikkeni nopeasti. Keväällä 2009 kävi kui-tenkin niin hyvin, että äiti sai paikan hoitokoti Pum-

pulista. Paikka oli upea, kuin taivaan esikartanossa. Palveleva henkilökunta, jolla oli aina aikaa puhua ja hymillä. Siellä äidin oli hyvä olla.

Äidin siunaustilaisuus pidettiin 11.12.2009 lähim-pien omaisten läsnäollessa. Äitimme toive oli, että ve-teraaniveljet laulaisivat hän-en hautajaisissaan ja näin myös tapahtui. Kolme vete-raaniveljeä lauloivat monta kaunista laulua ja laskivat havuseppeleen. Veteraani-työ ja sen arvostus olivat äidille tärkeitä. Lapset ja lastenlapset saivat kuulla monen monta tarinaa sodas-ta, sotilaiden ja lottien tär-keästä työstä isänmaamme hyväksi. Kaunis siunausti-laisuus pyrittiin hoitamaan muutenkin äidin oman kä-sikirjoituksen mukaan. Pöy-täkin oli katettu aivan kuin äiti sen meille olisi jouluksi kattanut.

Nyt isä ja äiti lepäävät vieretysten yli 51 vuoden jälkeen.

Näin lopuksi rohkenen omasta ja muidenkin las-tesi puolesta kiittää näistä yhdessä eletyistä vuosista ja toivottaa Hyvää matkaa.

Tapio

Sanan Voimaa

19.3. Ps. 84:6 Onnellisia ne, jotka saavat voimansa sinusta, ne, jotka kaipaavat pyhälle matkalle.

20.3. 5 Moos. 8:3 Hän halusi osoittaa teille, ettei ihminen elä ainoastaan leivästä, vaan kaikesta mitä Herra sanoo.

21.3. Marianpäivä Luuk. 1:30 Enkeli sanoi: ”Älä pelkää, Maria, Jumala on suonut sinulle armonsa. Sinä tulet raskaaksi ja synnyttät pojan, ja sinä annat hänelle nimeksi Jeesus.”

22.3. Ps. 43:1 Hanki minulle oikeutta, Jumala, aja asi-aani jumalatonta kansaa vastaan.

23.3. 1 Moos. 22:10-12 Kun Abraham tarttui veitseen uhratakseen poikansa, Herran enkeli huusi hänelle taivaasta: ”Abraham, Abraham!” Abraham vastasi: ”Tässä olen.” Herran enkeli sa-noi: ”Älä koske poikaan äläkä tee hänelle mitään. Nyt minä tiedän, että sinä pelkäätkin ja rakastat Juma-laa, kun et kieltäytynyt uhraamasta edes ainoaa poikaasi.”

24.3. Hepr. 9:14 Ikuisen henkensä voimalla Kris-tus on antanut itsensä virheettömänä uhrina Jumalalle, ja hänen ve-rensä puhdistaa meidän omantuntonne kuole-man teoista, niin että voimme palvella elävää Jumalaa.

25.3. Ps. 143:9 Herra, pelas-ta minut vihollisteni kä-sistä! Sinun luonasi olen turvassa.

26.3. Ps. 43:2 Sinä, Jumala, olet ainoa turvani.

27.3. Ps. 43:4 Minä tahdon tulla sinun alttarisi eteen, sinun eteesi, Jumala, minun iloni! Siellä saan ylistää sinua lyyraa soit-taen, Jumala, minun Jumalani!

28.3. Palmusunnuntai Joh. 12:23-24 Jeesus sanoi: ”Hetki on tullut: Ihmi-sen Poika kirkastetaan. Totisesti, totisesti: jos vehnänjyvä ei putoa maa-han ja kuole, se jää vain yhdeksi jyväksi, mutta jos se kuolee, se tuottaa run-saan sadon.”

29.3. Hiljaisen viikon maa-nantai Fil. 2:8 Hän alensi itsensä ja oli kuuliainen kuolemaan asti, ristin-kuolemaan asti.

30.3. Hiljaisen viikon tiistai Jes. 52:13-14 - Katso, minun palvelijani menes-tyy: hänestä tulee korkea, ylhäinen ja suuri. Ja kui-tenkin monet järkyttyivät hänet nähdessään - tus-kin häntä enää ihmiseksi tuns-i, niin kammottavasti hänet oli runneltu.

31.3. Hiljaisen viikon keski-viikko Room. 5:8 Jumala osoittaa rakkautensa meitä kohtaan siinä, että Kristus kuoli meidän puolestamme, kun vielä olimme syntisiä.

1.4. Kiirastorstai Luuk. 22:14-15 Kun hetki koitti, Jeesus kävi aterialle yh-dessä apostolien kanssa. Hän sanoi heille: ”Har-taasti olen halunnut syö-dä tämän pääsiäisaterian teidän kanssanne ennen kärsimystäni.”

2.4. Pitkäperjantai Luuk. 23:45-46 Ja Jeesus huusi kovalla äänellä: ”Isä, sinun käsiisi minä us-kon henkeni.” Tämän sanottuaan hän henkäisi viimeisen kerran.

3.4. Hiljainen lauantai Job 19:25 Minä tiedän, että lunastajani elää. Hän sanoo viimeisen sanan maan päällä.

4.4. Pääsiäispäivä Mark. 16:3-6 Sisälle hautaan mentyään he näkivät oikealla puolella istumas-sa nuorukaisen, jolla oli yllään valkoiset vaatteet. He säikähtivät. Mutta nuorukainen sanoi: ”Äl-kää pelästykö. Te etsitte Jeesus Nasaretilaista, joka oli ristiinnaulittu. Hän on noussut kuol-leista, ei hän ole täällä. Tuossa on paikka, johon hänet pantiin.”

5.4. 2. pääsiäispäivä Luuk. 24:34 Herra on todella noussut kuolleista!

6.4. Pääsiäisen jälkeinen tiistai Apost. 13:30-31 Mutta Jumala herätti hänet kuolleista. Hän ilmestyi sitten usean päivän aikana niille, jotka yhdessä hänen kanssaan olivat tulleet Galileasta Jerusalemiin. Nämä ovat nyt hänen todistajiaan, he todistavat hänestä Israe-lin kansalle.

7.4. Pääsiäisen jälkeinen keskiviikko Apost. 2:30-31 Mutta Daavid oli profeetta, ja Jumala oli valalla vannonen luvannut asettaa Daavidin valtais-tuimelle hänen oman jälkeläisensä. Daavid tiesi tämän ja näki ennalta Kristuksen ylösnou-semuksen.

8.4. Pääsiäisen jälkeinen torstai Mark. 16:14 Viimein Jeesus ilmestyi myös yhdelletoista ope-tuslapselleen heidän ol-lessaan aterialla.

Muista surussa Kurkijoki-
adressilla
hinta 8 €
saatavissa toimituksesta

NIMIPÄIVÄT	
Maaliskuu	
19 Pe	Minna Canthin päivä
20 La	Juuso, Josefiina, Jooseppi, Joosef
21 Su	Marian ilmestyspäivä, Pentti
22 Ma	Vihtori
23 Ti	Akseli
24 Ke	Gabriel, Kaapo, Kaapro, Kaappo
25 To	Aija
26 Pe	Manu, Manne, Immanuel, Immo
27 La	Sauli, Saul
28 Su	Palmusunnuntai, Armas, kesäaika alkaa
29 Ma	Jouni, Joni, Joonas, Joona, Jonne, Jonni
30 Ti	Usko
31 Ke	Irma, Irmeli
Huhtikuu	
1 To	Peppi, Raita, Pulmu
2 Pe	Pitkäperjantai, Pellervo
3 La	Sampo, Veeti
4 Su	Pääsiäispäivä, Ukko
5 Ma	2. Pääsiäispäivä, Irene, Irina, Ira, Iro
6 Ti	Ville, Vilho, Vili, Jami, Vilhelm, Viljami
7 Ke	Allan, Ahvo
8 To	Suoma, Suometar

Varusmieskeräyksellä yhä suurempi merkitys

Sotiemme Veteraanit -keräys tuotti viime vuonna kolme miljoonaa euroa, josta puolet saatiin varusmieskeräyksellä.

Valtakunnalliset veteraanijärjestöt ovat kiitollisia varusmieskeräystuoton vuositaisesta kasvusta. Vuonna 2007 se tuotti hieman alle miljoona euroa, joten kahden vuoden takaisesta kasvua kertyi noin puoli miljoonaa euroa.

Tänä vuonna varusmies-ten keräysmotivaatioon vedotaan Talvisodan päättymisen 70 -vuotismuistoissa. Veteraanit saapuvat varuskuntiin kertomaan talvi- ja jatkosodan kokemuksistaan. Talvisodan veteraanit ovat iältään jo yli 90 -vuotiaita ja jatkosodan veteraanitkin yli 87 -vuotiaita.

Kaikki valtakunnallinen varainhankinta maamme sotiemme veteraanien hyväksi järjestetään Sotiemme

SOTIEMME VETERAANIT
VETERANERNA FRÅN VÅRA KRIG

Veteraanit - tunnuksen alla. Varusmieskeräyksen lisäksi keräysmuotoja ovat lipaske-räystempaukset, yrityskeräys, koulujen päivätyökeräys sekä hyväntekeväisyystuot-ten, kuten Marskin merk-kien myynti.

Suomessa elää vielä lähes 60 000 viime sotiin 1939 - 1945 osallistunutta sotiemme veteraania.

Onks tietoo KYSYMYKSET?

1. Kuinka paljon on moot-toriteiden korkein sal-littu nopeus talviaikaan Suomessa?

2. Kuinka monta partiolais-ta on Suomessa?

3. Mitä tarkoitetaan elävil-lä ravinnolla?

4. Miksi maamyyrä on puu-tarhalle harmiton?

5. Mikä on maailman suu-rin islamilainen valtio?

6. Minä vuonna Viro sai uudelleen itsenäisyyden?

7. Minkä puun siitepöly ai-heuttaa Suomessa eniten allergiaoireita?

8. Mikä sana on syrjäyttä-nyt nykysuomessa pie-luksen?

9. Kuka sanoittaja tuli tunnetuksi nimimerkillä Saukki?

10. Mitä kaupunkia on entinen Lauritsalan kauppala?

Talvisota päättyi – evakkous alkaa

Lähtö Kurkijoelta ja Hiitolasta

13.3. ”Myöhäisenä iltana radiossa kuultiin tuleva rajalinja. Kaikki tutkivat karttaa ja syvä katkeruus ja viha oli äärimmillään. Yleensä jäi toivomus, ettei tämä kestäsi kauan”, kirjoitti Hainäsenmaan linnakkeen päivystäjä sotapäiväkirjaan (Kurkijoki Sodasta evakkoon s. 134)

Rajaksi tuli Uudenkaupungin rauhan raja, mikä tarkoitti sitä, että Neuvostoliitolle siirtyi

alueita, joita ei ollut valloitettu, kuten Laatokan pohjoispuolinen alue.

Alueita luovutettiin n. 45 000 km², vajaat 500 000 henkilöä joutui jättämään asuinsijansa Karjalassa ja pohjoisemmassa Suomessa.

Siviiliväestön piti poistua Kurkijoelta 16.3., mutta joitakin oli Kurkijoella vielä 18.3. Hiitolaisen piti poistua 17.3.

Elisenvaaran asemalta lähti 108 evakuoin-

tijunaa.

Kurkijoen n. 10 000 asukkaan evakuointisuunnaksi määrättiin Keski-Suomen kunnista: Karstula, Keuruu, Konginkangas, Laukaa, Multia Suolahti, Viitasaari ja Äänekoski.

Hiitolaiset (n. 8 000 henkilöä) evakuoitiin Parkanoon ja Kankaanpäähän

23.3.1940 Kurkijoen pitäjä oli kokonaisuudessaan luovutettu venäläisille.

Lähde maaltasi ja kodistasi

Maaliskuun 13. päivä 1940 valkeni kirkkaana ja aurinkoisena Kerimäen Uusi-Haapalassa. Olimme edellisenä yönä tulleet erään tuttavani kanssa Tainionkoskelta, jossa asuimme, hälytyksiä pakoon. Meillä kummallakin oli parivuotiaat lapset mukana.

Tuntui suurenmoiselta se hiljaisuus. Oli saanut nukkua koko yön rauhassa ja riisuutuneena vuoteessa. Imatran seudulla oli hälytyksiä yötä päivää jopa niin usein, ettemme lopulta päässeet yksikään pois pommi-suojasta.

”Tavarajunan rappusilla pääsimme Savonlinnasta Elisenvaaraan.

Sukulaistalossa, johon olimme tulleet, ei ollut radiota. Tosin sillä kertaa emme ajatelleet tai kaivan-

neetkaan uutisia rintamalta. Me suorastaan nautimme hiljaisesta ja rauhallisesta olostamme.

Mutta yhtäkkiä ”Uutiset” astuivatkin sisään naapurin pojan hahmossa, jo ovelalla hän kuulutti: RAUHA ON TULLUT! – Rauha? – Rauha! Tuo sana, jota niin kipeästi oli noina kuu-kausina odottanut, oli siis totta! Suunnaton ilo täytti sydämen, sen joka sopukan. Mutta kohta Ilkka-poika alkoikin selostaa rauhan ehtoja. Oli luovutettava paljon alueita. Hän luetteli: Kannas – Hiitola – Kurkijoki – Lumivaara – Jaakkima – Sortavala jne. Sen vielä käsitti, että ne alueet, jotka vihollinen oli vallannut, olisi luovutettava. Mutta Laatokan pohjoisranta, joka oli ollut kaukana molemmista rintamista – se ei tahtonut millään mahtua tajuntaan. Uusi raja noudatteli

Uudenkaupungin rauhan rajaa. – Se oli totta eikä mitään pahaa unta. Ilo, joka äsken oli vallannut mielen, alkoi vähitellen väistyä. Sillä ei tuntunut enää olevan merkitystä sen rinnalla, että rakas synnyinseutu jäisi viholliselle.

Seuraavana aamuna sain tiedon, että kälyni Kurkijoelta oli tullut tuomaan pieniä lapsiaan Savonlinnaan mummilaan. Evakuointi olisi helpompaa ilman lapsia. Lähdin hänen kanssaan auttamaan pakkaamisessa ja muissa tehtävissä.

”...tätini meni aamulla navettaan ja päästi lehmän kerrallaan irti kytkyistä,...

Silloin ei kulkenut mitään säännöllisiä junavuoroja, Jonkin tavarajunan rappusilla pääsimme Savonlinnasta Elisenvaaraan. Sieltä matka jatkui kuorma-auton lavalla Kurkijoen kirkolle. Oli jo puoliyö. Ei ollut tietoa, kuinka siitä eteenpäin Rummunsuolle, jonne oli vielä yli 10 km:n matka. Silloin joku ehdotti: ”Ottakaa tuo hevonen.” Sillä oli naapurikylästä Vatikästä tullut evakuoituja ihmisiä. Hevonen oli jäänyt siihen yksikseen. Sillä me sitten yötä myöten ajelimme.

Käkisalmen puoleinen taivas loimotti punaisena. – Waldhofin tehtaat paloivat. Hevosen lähetimme omasta tienhaarasta yksin kotiinsa. Liekö mennyt perille ja oliko enää ketään vastaanottamassa, en tiedä. me kuljimme jalan muutaman kilometrin loppumatkan. Hetken torakaduksen jälkeen aloitimme tavaroiden kokoamisen ja pakkaamisen.

Tulen aina, elämäni loppuun saakka, muistamaan sen, kun tätini meni aamulla navettaan ja päästi lehmän kerrallaan irti kytkyistä,

Tavaroita pakataan evakkoonlähtöä varten Elisenvaarassa. Kuva: Pekka Kyytinen, Kurkijoki-museon kokoelma

kuinka tuo monikymmenpäinen karja lähti jonossa pitkin koivukujaa karjakon ja apulaisen ajamana kohti tunteimatonta päämäärää. Jokaisen lehmän oli täti itse kasvattanut ja hän pyssymiehen kanssa kävi lampolassa ja sikalassa tekemässä viimeisen palveluksen niille eläimille, joita ei voinut mitenkään kuljettaa.

Ajattelin silloin tullessani yöllä, että iäkkäät omaiseni olisivat olleet kovin järkyttyneitä ja murtuneita kaiken sen edessä, mitä olisi pakko tehdä, mutta näin ei ollut. Tätini kulki yhtä ylväänä, ryhdikkäänä ja rauhallisena kuin ennenkin suuren talon emäntänä. – Tuntui vain kuin olisi valmistauduttu vähän pitemmälle matkal- le.

”Kulkue muistutti hautajaissaattoa.

Lähtöaamu koitti ja yhdeksän hevosen kuormat olivat valmiina. Ensimmäinen hevonen oli valjastettu kirkkoreen eteen. Siihen istuutuivat täti ja setä. Lähdettiin liikkeelle. Kulkue muistutti hautajaissaattoa. Matka Savonlinnaan kesti kolme päivää. Ensimmäisenä iltana tulimme Tiviän kylän maille, jonka piti jäädä rajan käynnissä Suomen puolelle. Päiväajo oli noin 25 km.

Kun setäni joutui ensimmäistä kertaa evakkomat- kallaan pyytämään yösi- jaa perheelleen, sitä ei hänelle luvattu. Emäntä tuumasi,

että ei ole tilaa. – Kuitenkin meistä tuntui siltä, että olimme yöpaikan ja levon tarpeessa, kun koko päivä oli levähtämättä taivalta tehty. Niinpä kävimme talon lattialle ilman lupaa. Mutta emme ehtineet seuraavana aamuna vielä jatkaa matkaa, kun sotapoliisit tulivat taloon ja ilmoittivat rajan- tarkistuksessa todetun, että nämä talot jäivätkin Neu- vostoliiton puolelle, joten aikaan poismuuttoon olisi pari päivää. Mitä lie emän-

nän mielessä liikkunut?

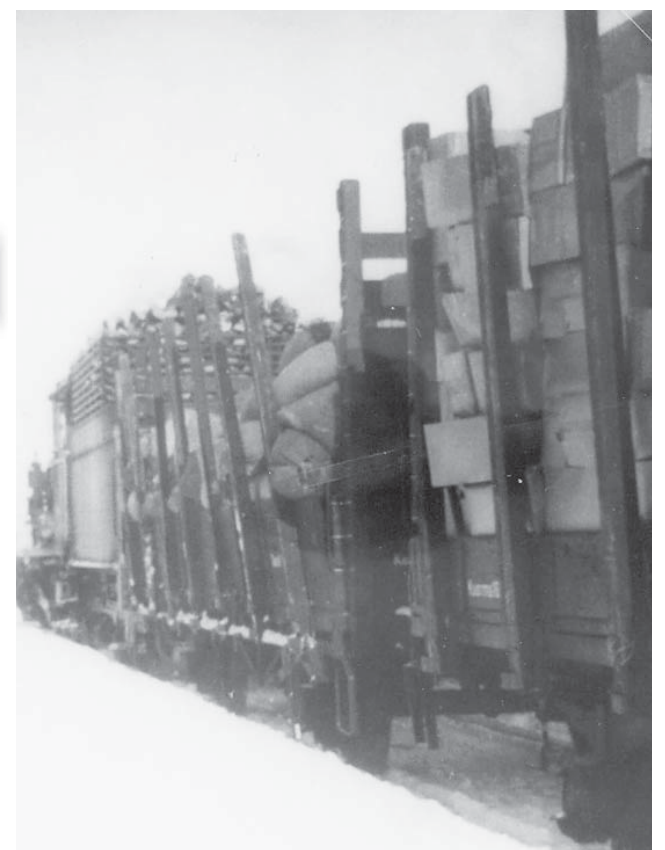
Seuraavaan iltan mennessä olimme edenneet ohi Punkasalmen ja Punkaharjun Säämingin pitäjän puolelle. Tullessamme

”Kävimme lattialle yöpuulle ilman lupaa.

erään talon pihaan, josta oli aikomus pyytää seuraavaa yösi- jaa, näytti siellä olevan joka paikka täynnä läheisiltä rintamanosilta perääntynei-

Evakuointi käynnissä Elisenvaaran asemalla. Sotilaat siirtävät maatalouskoneita auton lavalta rautatievaunuun. Kuva: Kurkijoki-museon kokoelma

Evakuointijuna lähdössä maaliskuussa 1940. Kuva: Heikki Poutanen

tä sotilaista ja kokonaisia joukkoyksiköitä.

Pelkäsimme edellisen ilan tapahtumien toistuvan. Isäntäväki oli jo nukku-massa. Heidät herätettiin. Meitä pyydettiin riisuuntu-maan ja käymään sisähuoneisiin, koska tupa oli täynnä sotilaita. Pöytä katettiin ja matkamiehet ravittiin. Isäntäväki luovutti makuuhuoneensa sedälle ja tädille. Meidät muut majoitettiin vierashuoneeseen. – Kuinka kuvaavaa olikaan noiden kahden talonväen erilaine käyttäytyminen meitä kohtaan. Siinä oli läpileikkaus yleensä evakkojen kohtelusta myöhemminkin koko maassa.

Kolmannen päivän iltana olimmekin jo perillä Kerimäen Uusi-Haapalassa. Siellä omaiseni viettivät muutamia viikkoja, kunnes ensimmäinen varsinainen sijoituspaikka oli osoitettu.

”Jokaisessa paikassa hän kävi jättämässä jäähyväisensä: viipyi hetken kuin kiittäen...”

Noista edellä kuvatuista päivistä on kulunut kohta 40 vuotta (nyt 70 vuotta, toim. huom.). Hyvin usein palaa-vat nuo järkyttävät kohtalon-päivät mieleeni kuin eilisen päivän tapahtumat. Sainhan ne yhdessä läheisten omais-teni kanssa kokea ja jakaa. Oma synnyinkotinikin oli vain vajaan kymmenen ki-lometrin päässä Lumivaaran puolella.

Ennen kaikkea olen aina ihmetellyt sitä rauhallsuut-ta, tahdonlujuutta sekä yli-inhimillistä itsensä hillintää ja kestäkykyä, jota tätini tuolloin osoitti, kun hänen oli noina parina päivänä irrottauduttava kaikesta. Kaikesta siitä entisestä, mikä oli hänen siihenastisen elämänsä ajan ollut koko elämä ja elämänmuoto. Irti siitä maasta, jossa juuret oli-vat hyvin syvällä – irti sen jokaisesta paikasta alkaen pihapiiriin kuuluvista raken-nuksista pihapolkuineen ja jatkuen koko suuren talon jokaiseen huoneeseen, Jo-kaisessa paikassa hän kävi jättämässä jäähyväisensä: viipyi hetken kuin kiittäen ja siunaten nuo kaikki rakkaat paikat, jotka kymmenien vuosien aikana oli suunnitellut, hoitanut ja jossa elämäntyönsä toimittanut.

Vanhoilla päivillään hän jouti lähtemään ja vaelta-maan kohti uutta tuntema-tonta tulevaisuutta. Hänen kohdalleen tulivat todeksi Raamatun sanat, jotka Herra sanoi Abrahamille: ”Lähde maastasi ja kodistasi!”

Eevi Hämäläinen
o.s. Heinonen

Kirjasta Naisten tulikoe 1939-1944

julkaistu kirjoittajan pojan Juhani Hämäläisen luvalla.

Erään paimenpojan muistelman lapsuusajoilta

Lehmäni taivaassa

Lehmä asettuu makuulle polvistumalla etujalkojensa varaan ja kellahtamalla siitä kyljelleen. Sitten se päästää henkitorvestaan kuuluvan huokauksen. Äitini sanoi, että siinä luomakunta huokaa.

Niiden nimet olivat Vesa, Viivi, Vakker, Vuokko, Vilpas, Vellamo, Varma ja Vaapukka, kaikki suomankarjaa, itäsuomalaista kyyttöä. Ne olivat pienen karjalaisen maatilan tuki ja tulonlähde.

Vastalypsetty, lämmin maito ei lähde muististani. Kiersin separaattorin kam-pea minkä jaksoin. Sen toisesta torvesta tuli kermää ja toisesta laskettua maitoa, kurria. En lakannut ihmetelemästä koneen ytimen, kuulun rakennetta, enkä tiennyt keskipakoisvoimasta mitään. Tärkeintä oli se kerma, lehmikarjamme puolijalostettu anti. Se vietiin osuusmeijeriin, jonne joskus pääsin käymään.

Voita siellä valmistettiin valtavassa kirnussa. Ne sanoivat, että se pannaan tynnyreihin, dritteleihin, ja viedään Englantiin. Voita kirnuttiin myös kotona, kampikirnulla tai pystykirnulla, säästeliäästi.

Tuore kirnupiimä oli melkein yhtä hyvää kuin se lämmin maito. Joskus talvella, kun lehmät olivat melkein yhtäaikaan ummessa, ehty-neitä, ei voita riittänyt ruis-leivän palaselle. Mutta eihän se ollut lehmien syy.

Elämää navetassa

Niiden piti välillä poikia ja antaa sitten maitoa entistä runsaammin. Ja kyllä ne poikivatkin, aina sen jälkeen, kun niitä oli käytetty härän luona. Piti käyttää, kun ne olivat härillään, tietyt merkit hännän alla. Kylän suuri sonni oli Lankisella ja minut määrättiin ajamaan kiimaista lehmää taluttajan mukana. Siellä Lankisella minun käskettiin olla tuvassa koko ajan.

Elettiin vaurastuvaa 1930-lukua, syrjäkylilläkin. Kesät olivat aurinkoisen lämpimiä, tietenkin. Kesän koittaessa riemu repesi. Lehmille pantiin kellot kaulaan ja päästettiin irti kytkyistään. Koko pitkän talven ne olivat vuoroin seisseet, vuoroin maanneet edessään heinäsoimi ja vesiastia. Se läävä oli vanha, pärekattoinen, kivijalka korkea ja koloinen, rottien tyyssija. Sontakerros kasvoi kasvamistaan ja antoi lämpöä.

Lehmien hoitajat, äitini ja siskoni viipyivät navetassa aamuin illoin, keskipäivälläkin. Minäkin kävin siellä silloin tällöin. Saatoin viedä sinne kissan tai ha-

kea munan kanan pesästä. Kukko keikisteli orressaan ja lampaat mäkättivät karsinassaan, vasikat ynisivät omassaan, kaksi hevostakin yöpyi pilttuissaan. Sioilla sen sijaan oli oma karsinarakennuksensa.

Karjankellot kalkattavat

Karjan laskeminen metsälaitumelle oli todellinen tapahtuma. Siinä juostiin hännät koholla, törmäiltiin kuin sokaistuneina, pusketiin ja mölistiin, vanhat ja vakaatkin, vasikoista puhumattakaan.

Aidattuja solasia myöten päästiin avoimesta portista mäkiselle metsämaalle ja rannoille painamaan sorkanjalkia saveen ja hiekkaan, kahlaamaan vilvoittavaan veteen, huumaa meni nopeasti ohi ja johtajakellokas otti paikkansa. Minullakin oli oma paikkani, tehtäväni lapsikatraan nuorimmaisena. Minä hain illalla karjan esiin ja ajelin sen lypsypaikalle.

Lähdin liikkeelle hyvissä ajoin, poudalla ja sateella, vaikka sateita en juuri muistakaan, keräsin monesti ropeellisen mustikoita perheen iltaruuaksi. Jos tuuli humisi, ei kellojen ääni kuulunut kauas, varsinkin jos nupopääni olivat makuulla. Kello kalahti vain, kun karpäsiä hätisteltiin.

Laitumen äärimmäisestä ahosta, korkean mäen takaa, meni runsaasti aikaa lypsypaikalle. Mäkisellä polulla levähtiin monta kertaa ja puhallettiin henkeä. Mahat olivat täysiä niin kuin utareetkin. Lypsäjä odotti jakkaroineen, ämpäreineen ja siivilöineen. Minä jäin hätistelemään pois häiritseviä karpäsiä ja paarmoja lehtevällä lepänoksalla. Perskärpäset saivat olla omassa kolossaan, mutta isoiksi paisuneita punkkeja oli hauska nyppiä sieltä täältä, joskus niitä sai omaankin nahkaansa.

Lypsyn jälkeen yötä vasten lehmät jäivät lähialueel-

le ja saapuivat tavallisesti omaehtoisesti aamulypsylle. Kellot kilahtelivat ja kalah-telivat tyyneen, autereiseen kesäiltaan ja ruisrääkkä lähipellolla tarinoi yömyöhään. Paimenpoika nukkui aitan lämpimässä.

Taudeiltakaan ei karjani säästynyt. Oli punatautia, utaretulehdusta ja poikima-halvausta, joskus. Kerran iltapaimennuksella Vesa käyttäytyi omituisesti. Se huojahteli ja kompuroi kuin juopunut ikään. Sen karvat olivat mustikkaiset, kun se oli kaatuillut varvikossa. Eläinlääkäri ajoi kaukaa kirkolta katsomaan ja lää-kitsemään. Arveli, että se on syönyt jonkin myrkyllisen kasvin, ehkä rantavedestä. Vesa lepäsi yön viileässä läävässä ja aamulla se oli terve, vain maidontulo oli hieman ehtynyt. Mieleeni jäi erityisesti sen lääkärin upea moottoripyörä.

Lehmien raskas sotataival

Kesä vaihtui syksyksi. Metsälaidun oli kaluttu paljaaksi ja rohkeimmat nupopäät kokeilivat vanhojen sären-täitojen kestävyyttä. Aina ne eivät kestäneet. Heinä-tai viljapelto aidan toisella puolella oli voittamaton houkutin. Se tiesi hoitajille ylimääräistä vaivannäköä ja miehenpuolille aidan-korjausurakoita. Äpärikön,

Lehmät lähti-vät evakkoon, pienempi karja; siat ja lampaat yleensä teurastettiin ennen lähtöä.
Kuva. Kurki-joki-museon kokoelma

Alla: Kyyti-sen lehmät ovat lähdössä evakkotaipa-leelle maaliskuussa 1940.
Kuva: Pekka Kyytinen, Kurkijoki-museon kokoelma

Itäsuomalaista rotua oleva Nekku-lehmä.
Kuva: Kurkijoki-museon kokoelma lahj. Anni Cleve

odelman palstalle peninkul-man päähän karja hoitaji-neen siirrettiin kahdeksikin viikoksi. Se oli karjama-jaidylliä, jos sellaista nyt oli olemassakaan. Maidot haetiin hevoskärryillä heikkokuntoisen tien takaa. Karjan kaitsija teki joutoaikoina kä-sitöitä tai keräsi suolta kar-paloita. Paimenpoika kulki koulutiellä.

Sitten eräänä myöhäis-syksyn aamuna alkoi so-ta. Sitä oli pelätty. Elämä pienellä karjatilalla jatkui lähes normaalisti ja kesän heinä- ja viljasadosta riitti ruokaa. Minäkin ehdin aja-maan sitä heinähäkeillä la-dosta, kun oppikoulutyö oli keskeytetty. Tykit jyskivät Kannaksella ja tähtisiipiset pommikoneet kylvivät tu-hoa ja kuolemaa läheisiin asemakyliin. Odotettiin ja toivottiin, rukoiltiinkin. Vihattiin vihollista ja au-tettiin taistelevaa armeijaa. Kahden lähellä olevan ran-nikkopatterin miehille riitti maitoa ja voita yllin kyllin muistakin kylän taloista.

Armoton vihollinen piirsi miekalla mielivaltaisen rajan. Sen taakse oli lähdet-tävä maaliskuiseen pakka-

saamuun. Se oli lehmikar-jani via dolorosa. Nautojen hengitys huurusi, sorkat kipeytyivät ja utareiden nännit kohmettuivat. Niistä suihkunnut maito oli kui-tenkin lämmintä ja kelpasi satunnaiselle juojille. Öitä värjöteltiin tienvarren heinä-ladoissa. Paljolti karjaa uupui tielle ja sen oheen. Paksuun lumihankeen hy-pännyt eläin ei päässyt siltä enää pois. Sotilaskolonnasta ammuttu luoti armahti. Osa suurista karjalaumoista otettiin hoitoon rajantakai-siin taloihin. Meidän parikymmenpäisestä kotieläin-laumastamme pääsi perille keskelle Suomea ne kaksi vetojuhtaa.

Lehmäni ovat nyt taivaassa, lehmien taivaassa. Sellainen täytyy olla olemassa. Sieltä ne kostein silmin katsovat vielä elossa olevia hoitajiaan ja paimenpoikaansa. Ne muistavat Laatokan rantametsien mutkikkaat polut, ne märeh-tivät, ynisevät ja ammutvat autuaasti. Niiden laidun ei ole aidattu, eikä sen laitumen ruoho milloinkaan la-kastu.

Erkki Puputti

Lähtö Kiiskilästä

Maisteri Hellin Koskivaaran kertomus "Karjalaisten Pitkäperjantaitie 1940" on julkaistu Kurkijokelaisessa vuonna 1973 kesäkuussa.

Lehden numero on tallessa isäme Pekka Kiiskin papereiden joukossa ja hän on kirjoittanut lehden reunaan jo hiukan haperolla käsialalla "Säilöön".

Uskon, että hän oli itse antanut tekstin julkaistavaksi.

Maisteri Koskivaara oli lähtenyt viimeisenä Elisenvaaran Kiiskilästä maaliskuussa 1940. Seuraavana kesänä hän oli kirjoittanut muistiin lähtöä edeltävän viikon tapahtumia.

Kertomuksen alussa käy ilmi, että

isä-Pekka oli ollut puhumassa josakin tilaisuudessa ja oli tavannut siellä maisteri Koskivaaran. Silloin oli tullut puhe viimeisistä järkyttävistä päivistä Kiiskilässä. Maisteri Koskivaara oli myöhemmin lähettänyt jäljennöksen muistiinpanoistaan isälle.

Kiiskilän isäntä

Hyvä karjalainen ystävä

Kiitos vielä kerran täällä käymisestä ja puheestanne! Ja sanoista, jotka elävinä kuin vasta kuultuina kaikuivat korvissani: "mitäpä tässä, hyvin menee, kotiin pääsyä odotellen." Uskon vahvistus.

Kysyitte, minä päivänä lähditte Kiiskilästä talvisodan jälkeen. Vastasin maanantaina. Huomasin erehtyneeni, se oli minun lähtöpäiväni. Te lähditte lauantaina. Hain esille muistiinpanoni. Kun olin saanut kokea jatkuvan luopumusten sarjan tuosta 18. päivästä maaliskuuta 1940, olinhan mukana 12.6. koulun tilaisuudessa Helsingissä, lottaosastomme lopettajaisissa Jyväskylässä 10.7 ja 11.7 Suolahdessa myimme loput lottaosaston tavaroista, tuntui kuin kaikki olisi kummasti hiljentynyt ympärilläni, mutta ajatukset kiertelivät aina vain kaikessa kokemassani. Silloin aloin kirjoittaa. Elokuussa 1940 kirjoitin muistiin kokemukseksi otsikolla: Elisenvaara ja minä. Kirjoitin kauan, vihko toisensa jälkeen täyttyi.

Kun nyt ensi kerran tuli Teidän kanssanne puhe noista ajoista ja huomasin, että Teiltä jotain oli jäänyt unhoon, kuten tuo lähtöpäivä, tuli mieleeni, että voin Teille jäljentää muistiinpanoni Kiiskilästä. Olinhan viimeinen, joka lähdin talostanne talvisodan jälkeen. Jäljensin kaiken sellaisena kuin sen

noin kaksikymmentä vuotta sitten kirjoitin muuttamatta mitään. Liitin loppuun vielä tuon paluun tunnelman 4.6.1942, jolloin poikkesin Elisenvaarassa matkalla komennukselle Aunukseen, missä olin syyskuuhun.

Kun olin silloin 10.7.40 viimeisen kerran talvisodan työtovereitteni kanssa Jyväskylässä, tiesin niin varmasti, että te palaatte sinne kerran, mutta minulla ei ole paluuta, koska en valitettavasti ole karjalainen. Minulla ei ollutkaan paluuta 1942. Vain kävin, niin kuin kesällä 1943, kun menin komennukselle Äänislinnaan. Ja kun lähditte 1944, olin kaukana Lapissa ja koin siellä Lapin ja Perä-Pohjolan evakuoinnin syyskuussa 1944 ja Lapin sodan alun. Sain vain ajatuksin olla mukana, vaikka oikeastaan koin uudelleen saman samaan aikaan.

Niin kuin jo sanoin, tuntuu niin oudolta lukea historian oppikirjoista tätä ja opettaa, kun itsestä tuntuu kuin se olisi tapahtunut eilen, niin järkyttävän selvästi on kaikki muistissa.

Hyvää kesää! Odotuksessa kestävinä!

Parhain terveisin
Hellin Koskivaara

Karjalaisten pitkäperjantaitie 1940

Kirjoitettu kesällä 1940.

Sääli ettei kynäni ole oikean kirjoittajan kädessä, jolla olisi sana ja kuvaus hallus-

saan. Ryhdyin työhön, joka on tavattoman vaikea.

Kun rauha oli selviö, kun tiesimme, että myös Kurkijoki joutuisi venäläisille, ei siinä kysytty mitä tehdä, ilman muuta oli selvää, että toiselle puolen rajaa oli päästävä, sinne oman kansan luo, ei venäjän valtaan. Ja mukaan oli saatava niin paljon kuin suinkin mahdollista. Maa, elävä maa oli jätettävä, siinä oli uhria kylliksi.

Oli viikko aikaa, se oli sitä Karjalan kärsimysviikkoa. Jo lauantaina olisi väestön oltava poissa (siis 16. päivä).

Siis työhön ja toimeen jokainen. Miehet kokoamaan ajo- ja työkalujaan, viljat ja heinät kuorma toisensa perästä alkoi painua maantien varteeseen, missä tavarapinot kasvamistaan kasvoivat. Siellä kulkivat suunnattomat autojonot vieden tavaraa osaksi asemalle vaunuihin lastattavaksi osaksi suoraan rajan yli Parikkalaan.

Naiset kokosivat sisähuoneista ja aitoista irtainta omaisuutta. Ja aloittivat eväitten laiton. Suunnattomia laatikoita lyötiin kokoon. Tupa oli muuttunut. Siellä oli lattialla jo valmiita laatikoita, joita kiireellä täytettiin, oli laudanpätkiä, oli nauvoja, oli heinää ja olkia, joita käytettiin täytteeksi. Siinä sivussa sotkettiin taikinaa, leivottiin leipää, uunia lämmitettiin yhä uudestaan ja uudestaan. Lihaa paistettiin, lammasta ja siiankinkua. Voita kirnuttiin. Talon väki teki työtä aamusta il-

taan tuskin nukkumaan ehtien. Me lotat muonitimme niin kuin ennenkin keskellä tätä sekasortoa ja vähällä työvoimalla. Meillä ei vielä ollut kiirettä, pakkaamaan vielä ehtisimme. Sama touhu muualla. Monta hikipisaraa vuodatettiin, monta kyyneltä tipahti taikinaa vaivaavan emännän silmistä taikinaan. Kuinka monta kertaa on samasta syystä hikeä ja itkua vuodatettu tässä maassa.

Sitten alkoi joukkoteurastus, sillä kaikkia eläimiä ei voitu kuljettaa, hyvä jos hevoset ja lehmät saatiin mukaan. Siellä makasi pienen pihalla rivissä lampaista ja sikoja, vatsat vain auki, rekeen ja maantien varteeseen. Ei saatu teurastajaa, isännän oli itsensä ryhdyttävä työhön. Sikolätissä hän seisoi, ase kädessä ja ampui toistakymmentä sikaa. Edellisenä yönä oli syntynyt 12 pientä porsasta, ne seinään viskottiin. Sitten talutettiin isoa vihaista sonnia keskelle lumista pihaa. Ei vavissut karjakon käsi, isäntä ampui, sonni vain ravisti päätään. Käytettiin puukkoa, kirvestä. Sonni nousi vielä kerran ylös, verta vuotavana, tuijotti älyttömien silmin, sitten lyhytystyi, katseli kuin ihmeissään, katse raukeni. Eläinten oli kärsittävä ihmisten kanssa. Talon vanha vahti, joka kummallisella levottomuudella oli seurannut näitä ihmeellisiä puuhia, sai kuolemansa sotilaan kiväärillä ja pääsi lepoon kotikartanon äärelle. Lehmät ajettiin ulos, ne luulivat kevään koittaneen, mutta jäivät tyrmistyneinä katsomaan lumisia lakeuksia. Sitten juoksivat vauhkoina sinne tänne, kunnes monen vaivan ja vastuksen kautta saatiin kulkemaan

jonossa pitkin maantietä. Edellä kulki hevonen vetäen heinäkuormaa, jonka päällä oli lypsyasiat ja karjatyttöjen muona. Sinne kuorman päälle nostimme säkissä pikku koiran, joka vapisi ja hiiskumatta tuijotti surullisin silmin entisin kotikontunsa häipymistä. Oli kauheaa katsella luontokappaleiden kärsimystä. Siellä kovassa pakkasessa kulkivat lehmät kymmeniä kilometrejä ammuksen surkeasti. Moni hyppäsi tiepuoleen lumihankeen, sinne se lopetettiin. Tai läikähti suorastaan tielle. Sorkat menivät rikki, utaret jäätivät. Eläinparat.

Hevonen on tottunut Suomen talveen, mutta raskaat olivat senkin päivätyöt. Sitten viimeisten kuormien kanssa, isäntäväki mukanaan, alkoi pitkä taival kohti uutta rajaa, uutta tuntematonta tulevaisuutta.

"Onnellinen kannakselainen", huokasivat isäntämiehet, "saivat edes kotinsa polttaa, meidän on jätettävä nämä tällaisenaan ryssän käsiin". On luonnollista, että niin paljon hävitettiin kuin voitiin.

Viimeistä edellinen päivä 15.3. Huomenna on edessä pitkä matka. Talossa on kaikki sekaisin. Mukaan otettavat laatikot ovat täynnä ja reikiin asetetut, mutta paljon jäi.

Mitkä mietteet nousevat siinä ihmismieleen, ihmisen, joka omin käsin joutuu hajottamaan ja hävittämään sitä, minkä vuosien kuluessa on saanut koota ja pystyttää? Kun tietää, että huomenna on lähdettävä, ties vaikka ikiajoiksi. Tietää, että oma koti on jätettävä viholliselle. Kuka voi mitata näiden ajatuksien raskauden, katkeruuden ja surun syvyyden? Siinä tehdään tilintekoa.

Muistaa, millä ilolla on tuo taulu, tuo pöytä, tuo sohva omaan kotiin hankittu. Siinä on särkynyt leikkikalua, se tuo mieleen muistikuvan omasta pikku työstä, joka tuossa uunin kupeessa oli monet leikit leikkinyt. Ei saanut tyttöä neidoksi yletä vanhassa sukuperinteisessä kotitalossa. Taas kuohahtaa viha ja katkeruus vaihtuen hetken kuluttua su-

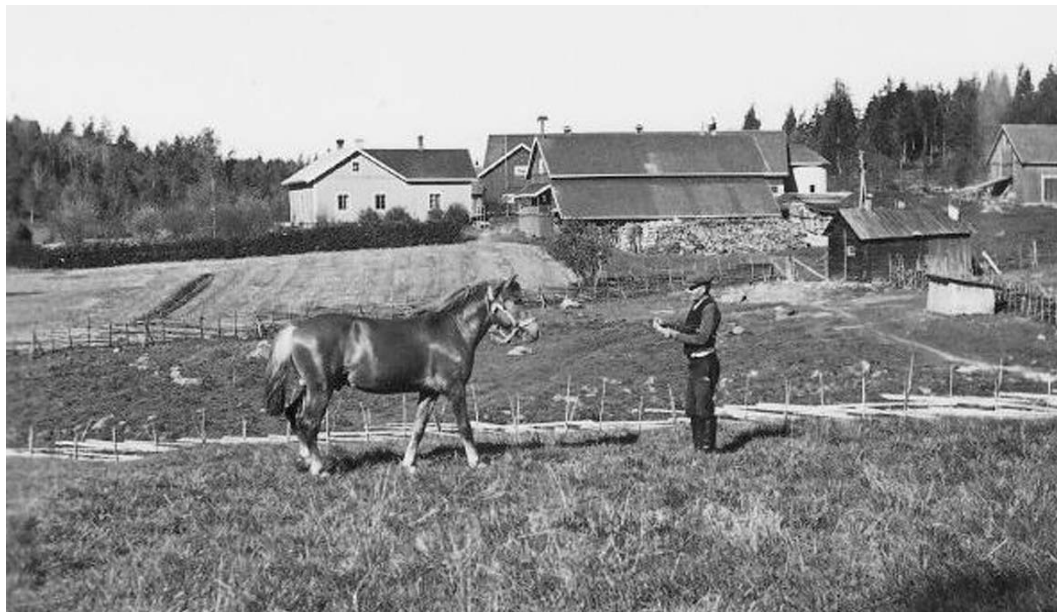

ruksi ja epätoivoksi. Isäntä kulkee huoneesta huoneeseen kirves kädessään lyöden rikki kaikki, mikä eteen sattuu. Iskut sattuvat kupariin, kuumavesisäiliöönkin, vesi virtaa. Voi sitä sekasortoa! Lopulta isäntä vetäytyy työhuoneeseensa hiestä läpimärkänä. Heittäessään kirveen kädestään huudattaa: "Rikkokaa loput". Kun pitkään aikaan ei kuulu mitään työhuoneesta, alkavat kaikki pelätä pahaa. Minut lähetetään sinne. Isäntä on heittäytynyt kirjoituspöytänsä vasten ja lepää liikkumattomana. En uskalla sanoa mitään. Yhtäkkiä hän nousee, tarttuu pöytälamppuun ja heittää sen lattialle jalkojeni eteen, sitten poistuu makuuhuoneeseen. Voi vain toivoa, että väsymys voitaisi ja uni toisi edes hetken levon. Varmasti jokainen tunsi itsensä voimattomaksi ja mielessään kysyi: miksi, miksi? Ajatus haparoi, etsii, löytää ainoan tuen ja avun: Herra auta, en jaksakaan enää.

Keskellä hävitystä ja surkeutta nostetaan pöytä keskelle huonetta. Pöydälle löytyy jostain valkea liina. Tähän huoneeseen kokoontuu pieni joukko, väsyneitä, alistettuja. Ovi suljetaan. Kaikki on hiljaa. Pappi on asettanut ehtoollisvälineet pöydälle, tarttuu Raamattuun, päät painuvat rukoukseen. Siinä jokainen seisoo yksin Herran edessä. Ei tiedä toisten ajatuksia,

"Kiiskin kolhoosi". Kesällä 1942 Toisiilla asuivat Kiiskien lisäksi Toiviaiset, Fabritiukset ja Asikaiset. Kuvassa on lisäksi apulaisia, sukulaisperhettä ja joku muukin vieras. Kuva Pkiiski

Toisiin päärakennus nykyisin. Päärakennus ja keskimmäinen aitta ovat entisiä. Kuva v. 2007 Antti Laine

jokainen tekee tiliä vain omasta itsestään. Tästä tuli jäähyväisateria, muistoateria. Nyt selvisi entistä kirkkaampana Pyhän ehtoollisen merkitys juuri jäähyväisateriana niin kuin se kerran oli. Näin jätti isäntä jäähyväiset sukutalolleen, syntymä- ja kotiseudulleen. Tämä antoi tuolle vaatimattomalle tilaisuudelle ylevyyden ja juhallaisen tunnun. Unohtumaton hetki. Hiljaisuus, rauha ja voima laskeutui mieliin. Lähdimme ristin tielle siunattuina.

On lauantai 16. päivä maaliskuuta. Raskaasti nousivat kuormat pihatöyrylle, siinä viimeinen hevonen pysähtyi huokaisemaan, isäntäkin pysähtyi vielä kerran katsomaan kotitaloaan, sulki katseeseensa tuon tutun rakennuksen, navetan, tallin, aitan ja saunan. Tuolla hankien alla odottivat pellot kevättä, kyntäjänsä ja kylväjänsä. Odotti uusi oras auringon lämpöä saadakseen kantaa runsaat tähtkäpät vaalijalleen. Tuolla komeat metsät upeine, ikivanhoine puineen. Kaikki piti jättää. Ei tullut kyntäjää, lieneekö tullut edes sadon korjaajaa. Jos tuli, niin vieras tuli, vieras puhe kaikui, vieras käsi aukaisi uksen. Ei tämä isäntä, joka siinä mäellä hyvästiä heitti. Silmä hämärtyi, painoi lakin päähänsä, kääntyi, hoptutti hevosta ja alkoi astua. Ei enää kertaakaan vilkaissut

taakseen, mikä oli jätettävä se oli, askel oli raskas, tie pitkä. Kärsimysviikon ensi askel oli astuttu, mutta tie oli vielä pitkä.

Meidän lottien lähtöpäiväksi oli merkitty maanantai 18. päivä. Viimeinen viikko oli ehdottomasti raskain. Ei siinä enää paljon ehditty edes nukkua. Eihän ollut enää vuoteitakaan, kun talon sänkyvaatteetkin oli poissa. Kunhan vähän sai päänsä kallistaa. Sitä oli oppinut nukkumaan melkein minäkalaisessa paikassa tahansa. Niin kuin oppi tekemään työtä kynttilän valossa ja kaiken sekamelskan keskellä. Puhe- lin oli poissa, ei ollut radio- ta, ei sanomalehtiä, kaikki yhteydet ulkomaailmaan oli poikki. Elimme viikonpäivät eristettyä merkillistä elämää, painajaisunta. Oli maanantaipäivä. Tuvan pöydälle oli katettu viimeinen ateria, autio tunne vallitsi, vaikka tyhjiä huoneet eivät suinkaan olleet. Paljon tavaraa oli jäänyt isäntäväeltä jäljelle. Omat reppumme olivat kunnossa, kaikki alkoi olla selvää meidän puoleltamme. Alkoi hiljetä Kiiskilän ympärillä, huoneet jäivät kauheaan siivoon. Kun katseli tätä hävitystä, täytti mielen surkeus, mutta toisaalta ajatteli vihollista muistaen: et paljon kostu. Seisahduin minäkin vielä siihen pihatörmälle. Katselin toista työpaikkaani sodan aikana, sekin oli niin tutuksi käynyt. Sääli, sääli jättää tällaista taloa, maita ja metsiä viholliselle. Kissimirri tuli nurkan takaa, istui mietteliäänä aurinkoisella pihamaalla. Oli kirkas talvipäivä. Ja kuitenkin tuntui kuin kaikki olisi ollut sumun peitossa. Ajattelin, miltä tuntuu kevätlinnun tulo pihakoivun oksalle. Mitähän tuumii pikulintu? Pihamaa on ruohotunut, ei kuulu ihmisääntä, ei lehmä ammu, ei koira hauku. Ovi lekottaa auki, tyhjinä tuijottavat ikkuna aukot. Jaks- oiko lintu laulaa? en tiedä. Laulu “Jo Karjalan kunnailla lehtii puu” tuli tänä hetkenä niin kalliiksi ja omaksi.

Oli ns. hiljainen viikko. Pitkäperjantaina oli Elisenvaaran virallinen luovutus. Karjalan pitkäperjantai oli

tuo rauhantekopäivä ja sitä seurannut viikko. Kun raja oli sivuutettu, oli hyvin paljon kestetty. Paljon oli vielä edessä, oli tuo väliaika pitkäperjantain ja pääsiäisen välillä, jolloin mielet olivat hämmennyksissä, jopa epätoivoisina, se on tuota aikaa, jolloin opetuslapsetkin kysyivät hätääntyneinä:”emme tiedä minne ovat Herrani panneet”, se on aikaa, jolloin uskokin horjuu. Mutta meidän ei tarvitse pelätä, sillä pääsiäisaamu on koittava. Se on koittava kerran Karjalallekin. Ilman kuolemaa, ilman luopumusta, ilman surua ja kyyneleitä ei ole ylösnousemusta, kaiken saamista takaisin. Meiltä vaaditaan nyt vain kärsivällisyyttä ja odottavaa mieltä, ennen kaikkea uskoa. Sillä “Jumalalle ei ole mikään mahdotonta ja kaikki tulee sille, joka uskoo”, niin kuin Raamattu todistaa.

4.6.1942

Aloin sitten hitaasti kulkea maantietä kohti Kiiskilää, tulin metsätielle. Siellä vasta totesin, että Karjalan koivikot olivat tuuheina ja Karjalan käet kilvan kukkuivat. Sellaista kukuntaa en ole milloinkaan kuullut. Monta käkeä yhtä aikaa ja loputtomasti. Aloin laskea, laskin sataan, ja aina vain käkeni kukkui. Ne käet kukkuivat Karjalan uutta nousua, Karjalan onnea ja

Kiiskilä sota-aikana

Kirjassa ”Kurkijoki sodasta evakkoon”(s. 124) kerrotaan, että helmikuun 21 p:nä 1940 Kiiskilä Elisenvaarassa tuli lopullisesti päämuonituspaikaksi talvisodan loppuvaiheen ajaksi. Kävi niin, että vain pari tuntia tuon siirron jälkeen edellinen paikka, suojeluskunnan talo, vaurioitui pommituksessa käyttökelvottomaksi.

Maisteri Hellin Koskivaara oli lottiemäntänä. Hän oli tullut Elisenvaaraan yhteiskoulun opettajaksi, mutta sodan alkaessa koulut olivat lopettaneet toimintansa ja opettajat olivat siirtyneet lottatyöhön.

Kiiskilään oli sijoitettu myös kansanhuolto ja osuuskassa ja asiakkaat kulkivat tuvan kautta, joka oli lottien työpaikka.

Tulta sai pitää uuneissa vain pimeän aikana. Aamulla kello 4.00 alkoivat lotat työnsä. Urakka oli melkoinen, sillä kello 7:00 valmis ruoka lähdettiin viemään jakelupaikoille hevosella. Sitä valmistettiin 500 – 650 hengelle.

Toinen muonituksen keskus oli Toiviaisella, missä apulaismuonituspäällikkö Elsa Toiviainen apureineen valmisti ruokaa ja se tuotiin Kiiskilään.

Elämä talossa oli siis hyvin levotonta ja kiireistä melkein yötä päivää. Kiiskilä sijaitsee vajaan kahden kilometrin päässä asemalta, ja jatkuva pommitusuhka

oli olemassa. Monet uhkat ja pelot painoivat raskaana mieliä. Kotirintamakin ponnisteli kaiken aikaa valtavan paineen alaisena.

Maaliskuussa saatiin rauha mutta rauhanehtojen ankaruus oli järkyttävä yllätys myös kurkijokelaisille.

Vuonna 1942, jatkosodan aikana, asuimme Toisiilla, Veikkosetäni talossa, runsaan 300 metrin päässä Kiiskilästä. Sen pihapiiri oli säästynyt polttamiselta. Veikko oli sotapalveluksessa ja perheetön. Kesällä 1942 siellä asuivat Kiiskien lisäksi Toiviaisen, Fabritiuksen ja Asikaisen perheet, jotka kukin tahollaan rakensivat ja korjasivat Sopen kylässä uusia koteja poltettujen tilalle. Kiiskilästä oli jäljellä vain vanha sauna.

Olen kopioinut kertomuksen sanasta sanaan. Kertoja on mielestäni oivaltavasti ja ymmärtäväisesti kuvannut mielialoja ja tunnelmia silloisissa raskaissa oloissa, väistämättömän kohtalon edessä

Isämme oli ennen sotia tehnyt suuria parannustöitä kotitilallaan. Häitä oli vietetty vuonna 1934 ja kaksi tytärtä oli syntynyt sen jälkeen. Vuonna 1936 oli navetta rakennettu uudelleen kivijalasta ylöspäin ja sitä ennen uusi kalustovaja, peltoa oli salaojitettu jne. Syksyllä 1939 oli tehty korjaustöitä asuinrakennuksessa, mm asennettu lämminvesijärjestelmä, kertoi myöhemmin entinen naapuri Len- nart Aho

Sitten kaikki oli jätettävä. Raskaat ponnistukset tuntuivat menneen hukkaan.

Kiiskilän puutarhassa kesällä 1939. Lapset Marjaliisa ja Leena, Marjaliisan kummit Tyyne ja Väinö Sarkamies sekä Eeva-äiti. Kuva PKiiski

rikkautta. Tulin Kiiskilään, mistä runsas kaksi vuotta sitten olin lähtenyt. Mitään ei ollut jäljellä. Oli sentään. Vanha sauna. Menin sinne ja istuin. Oli niin kummallinen olo, olisi tehnyt mieli itkeä ja nauraa yhtä aikaa. Itkeä sitä surkeutta, minkä joka askeleella kohtasi, mutta samalla iloita siitä, että sain

astua taas näitä samoja teitä ja pihapolkuja, sain nähdä, että Karjala oli meidän.....

Suurin toiveeni oli toteutunut. Karjala oli heidän, entisten työtovereitteni, he olivat päässeet kotiin taas. Kuinka sanomattoman onnelliseksi tunsin itseni. Iloni oli ollut suuri Elisenvaaran valtauksesta asti, mutta nyt

se vasta ilolle tuntui, kun olin itse saanut olla samalla paikalla. “Silloin riemun suuri soitto Karjalassa kajahtaa.” Karjala on vapaa, Karjala on meidän. On hyvin näin. He ovat siellä. Minulla ei ole paluuta.

koonnut *Marjaliisa Laine* helmikuussa 2010

Kiiskilä ennen talvisotaa. Etualalla naapuri Ukko-Valtonen, tunnettu hevosten kasvattaja, ja Kiiskin ruuna, Mirkun Peikon poika tiettävästi. Kuva PKiiski

Kiiskilä syksyllä 1941. Sopen tieltä kääntyy tie pihaan. Lähinnä riihen rauniot. Laakean kallion kohdalla on päärakennuksen piippuja, siitä oikealle AIV-torni ja navetan rauniot. Pellolla on venäläisten rakentamia ratsastus-esteitä yms. Vas. notkossa näkyy polttamatta jäänyt sauna. Sen kohdalla, metsikön takana on Ahon talo ja kauempana metsän reunassa Poutanen. Toisii, Veikon talo, jää oikealle kuvan ulkopuolelle. Kuva PKiiski

Kirjoittajan esittely:

III Palkinnon voittaja

Nimi: **Marjaliisa Laine**

Syntymäkotikunta: Kurkijoki

Nykyinen asuinkunta: Helsinki

Mikä sinut innosti osallistumaan?

Minulla oli muistiinpanoja perheemme Suonenjoella oloajalta. Suunnittelin kirjoittaa siitä sisarusteni kanssa tarinan lapsiamme varten. Mielestäni materiaalista saattoi kehittää pyydetyn tapaisen kertomuksen, mutta mietin kauan osallistumista. Sana Kilpailu ei

Marjaliisa Laine
kuva: Ilmi Kärävä

tuntunut minusta kannustavalta. Neuvottelimme ja sisarukseni kannustivat minua. Heiltä sain myös apua, lisätietoja ja korjauksia.

Löytyikö aihe helposti?

Kuten jo kerroin, minulla oli jo jotain paperilla. Aihe oli mielestäni oikein hyvä.

Millainen on sinun Kurkijokesi?

Minulle Kurkijoki on sukumme historiallinen kotipaikka 1650-luvulta lähtien, Kiiskilän tila Elisenvaarassa on oman sukuhaaran kotipaikka vuodesta 1834 vuoteen 1944 saakka, jolloin se oli pakosta jätettävä.

Kuljen pihapiirissä edellisten sukupolvien muistoa kunnioittaen.

Millaisista asioista haluaisit vielä kirjoittaa?

Kuuntelen mielelläni ihmisten kertomuksia heidän kokemuksistaan ja muistoistaan ja kirjoitan niistä mielelläni. Oman sukuni ja kotikyläni asiat kiinnostavat.

Tuomariston kommentit: ASETTUMINEN UUSILLE ASUINSIJOILLE pitäytyy toivottuun aiheeseen, on tarkka, runsassisältöinen ja mielenkiintoisesti kerrottu. Tarinassa on jännitettä ja yksilöllistä syiden ja seurausten pohdintaa. Luottamustehtävissä tunnetun isän vaiheiden kuvaus lisää kiinnostavuutta.

Kirjoituskilpailu "Uusilla asuinsijoilla"

Tämän vuoden lehdissä tullaan julkaisemaan kaikki kirjoituskilpailuun osallistuneet kirjoitukset. Ne kertovat monipuolisesti asettautumisesta uusiin kotipaikkoihin ja oman paikan löytämisestä vieraassa ympäristössä kaukana koti-Karjalasta.

Sarjan aloittavat palkitut ja kunniamaininnan saaneet ja sen jälkeen muut hyvät kirjoitukset vapaamuotoisessa järjestyksessä.

Osa 1.

Asettuminen uusille sijoille

Närevaaraa rakennetaan, ollaan asuinpuolen ja talouspuolen rajakohdassa. Muistan rakentajista vain serkkumme Olavi Soikkelin, jolla on tässä kuvassa piippu kädessään ja Tuula-sisko polvellaan. Isä pitelee Eila-tammaa, lisäksi äiti-Eeva, kolme sisartani ja tuntemattomia.

Vuonna 1945 keväällä perheemme oli taas koossa. Kolme vanhinta tytärtä oli palannut Ruotsista ja äiti oli käynyt hakemassa heidät Turusta. He olivat nyt 9-, 7- ja 4-vuotiaita. Kesällä 1944 myös äitiä oli tarvittu evakuintityössä Kiiskilässä, ja silloin oli nuorinkin, yksivuotias Tuula, ollut jonkin aikaa hoidossa Seinäjoella tätimme Kaisun luona.

Suomessa oli siihen aikaan kova pula asunnoista. Isä oli saanut perheellemme asunnon Suonenjoen kunnan eteläosassa Heimolan kylässä (nimi muutettiin myöhemmin Suonteeksi). Lakuniemen talon yläkerrassa meillä oli käytössämme huone ja keittiö. Nämä sijaitsivat talon päädyissä ja välissä oli avointa ullakkoa kulkuväylän molemmin puolin. Vesi kannettiin sisään ja ulos. Navettaan mahtui talon karjan lisäksi meiltä lehmä (vai kaksi) ja kaksi kanaa. Kesäaikaan meillä oli myös porsas, koska muistan, että meidän

lasten tehtävänä oli kiskoa sille vesiheinää ja kantaa horsmia. Lehmille syötettiin talvella heinien lisäksi sel-luksi sanottua valkoista silpua, jota minäkin raaputin ämpäriin tiukasti pakatusta ja paketoitua paalista.

Kylässä oli ns. supistettu kansakoulu. Minä kävin Ruotsista tultuani yläkoulun toisen luokan siellä. Leena tuli syyskesällä alakouluun ja koska hän osasi jo lukea ja kirjoittaa, jäi hän samantien seuraavalle luokalle, yläkouluun. Näin hän tuli olemaan aina luokkansa nuorin, ja sitten aikanaan valmistuttuaan Suomen nuorin lastentarhanopettaja. Isä työskenteli siihen aikaan siirtoväen sijoituksen ja asunto-olojen tarkastajana ja maatalousministeriön asutusasiainosaston (ASO) siirtoväen asutukseen liittyvien asioiden tarkastajana ja matkusteli hyvin paljon. Työ oli varmasti vaikeata ja hyvin raskasta. Maanhankintalakiä toteutettiin siirtoväen ja rintamamiesten asuttamiseksi, ja myös pak-

kolunastamisiin jouduttiin. Erimielisyyksiä syntyi molemmin puolin ja niitä piti selvittää. Mutta vähitellen ympäri Suomea hajallaan olevat siirtolaiset kuitenkin pääsivät asettumaan vakinaisille asuinsijoilleen ja alkoivat rakentaa uutta elämää.

Oman kodin etsimistä

Meilläkin oma koti oli jatkuvasti mielessä. Asuntomme Suonteella oli ahdas ja vailla mukavuuksia. Vaikka talonväki oli mukavaa ja sopu vallitsi, oli suuren perheen kanssa vaikea elää niin ilman häiriöitä, kuin äitimme olisi toivonut. Puolitoistavuotias Tuula viihtyi alakerrassa kuin kotonaan ja talon silloin lukioikäisestä tyttärestä Tyynestä tuli hänelle melkein kuin toinen äiti ja myöhemmin läheinen ystävä.

Oliko isä vähän hidas tai ehkä väsynyt ryhtymään toimeen oman tilan hankkimiseksi ja aloittamaan taas kerran alusta. Yhden

säilyneen kirjeen perusteella voisi näinkin ajatella. Tuossa kirjeessä äiti vetoaa isään ja kirjoittaa Marja-Liisankin toivovan ja jopa itkevän oman kodin ikävänsä. Isä oli välillä työnsä vuoksi poissa kotoa pitkiä-

kin aikoja, joten äiti purki ajatuksiaan kirjeessä. Ehkä tämä nimenomainen asia olikin helpompi kirjoittaa kuin keskustella siitä lasten pyöriessä ympärillä.

Voimme vain kuvitella, mitä isän mielessä liikkui. Hän oli jo viisissäkymmenissä. Yrittäkö hän yhä pitää yllä pientä uskoa paluuseen takaisin Karjalaan. Ennen sotia hän oli rakentanut kotitilaansa Kiiskilää parin vuosikymmenen ajan. Sitten kaikki piti jättää ja lähteä pois. Ihmeellistä oli ollut palata takaisin ja aloittaa rakentaminen raunioille. Kun uudelleen tuli lähtö, jäi Elisenvaaran Kiiskilään uuden talon valmiiksi valettu pohja.

Jotain tiedusteluja ja tunusteluja taloasiassa oli kuitenkin tehty, sillä äidin sisar kirjoittaa, että se talo, jota isä-Pekka oli Aapeli-sedän kanssa käynyt Siilinjärvellä katsomassa, oli sitten myöhemmin kuitenkin myyty. Omistaja ei ollut aikaisemmin halunnut myydä sitä isälle.

Isä kertoi myöhemmin, että vaatimuksena uudelle asuinpaikalle oli ensinnäkin ollut sijainti pääradan varressa, mikä tarkoitti Savon rataa. Hyvät junayhteydet olivat tarpeen hänen työnsä kannalta ja muutenkin. Toiseksi oli tarpeen oppikoulu, kahdeksanluokkainen, kävelymatkan päässä. Miksi sitten Savoon? Olisiko äidillä osuutensa päätöksen syntymiseen. Hänen sukunsa asui Iisalmen ympäristössä ja Siilinjärvellä. Elisenvaaran äiti oli ehtinyt asua kaiken kaikkiaan vain vajaat

seitsemän vuotta, ja senkin kahdessa jaksossa. Oliko hän ehtinyt kotiutua karjalaisten pariin ja ystäväystyä ihmisten kanssa, siitä meillä ei koskaan ollut keskenämme puhetta. Toisaalta Savo oli isällekin tuttua, hän oli liikkunut siellä erilaisissa yhteyksissä ja käynyt kansanopiston Kuopion lähellä. Minulla on se käsitys, etteivät vanhempamme halunneet suurta tilaa. Muistelen myöhemmin isän maininneen, että tämä meidän tila ei ollut kelvannut muille, siksi hän saattoi ottaa sen. Suonenjoki oli oikeastaan impilahtelaisten (vuoksenrantalaisten?) sijoitusalueita. Vaikuttiko se jotenkin valintamahdollisuuksiin? Niin monta avointa kysymystä tulee vastaan.

Kylmä tila saa mielenkiintoiset rakennussuunnitelmat

Joka tapauksessa keväällä 1946 hiihimme, isä ja minä, tarjolla olevan tilan ympäri rajoja myöten. Oppaanamme oli paikallinen virkamies. Kauempana ollut erillinen metsäpalsta jätettiin kiertämättä. Lopuksi meistä otettiin vielä valokuva sillä paikalla kuusikorinteessa, johon talo oli määrä rakentaa.

Tämä asutustila oli lohkaistu Suonenjoen maa-
mieskoulun ja kappalaisen pappilan maista. Molemmat olivat naapureina vajaan kilometrin päässä. Suonenjoen asemalle oli maantietä myöten matkaa runsas kolme kilometriä, mutta oikotietä kävellen tai pyö-

Flintgården Ilsbossa Ruotsissa. Tämä valokuva tuli v. 1945 mukanani Suomeen ja varmaan antoi virikkeen talosuunnitelmia tehtäessä. Kuva Ruotsista.

rällä ns. Siionin sillan kautta Suonenjoen ylitse matka oli selvästi lyhyempi. Peltoa täällä ns. kylmällä tilalla oli aluksi 3-4ha sekä yli 70ha metsää ja soisesta metsästä ojitettua heikkoa metsää.

Sotalapsena Ruotsissa minä olin asunut maatilalla Ilsbossa lähellä Sundsvallia. Tuolla alueella maalaistoissa oli kaikki tarvittavat rakennukset rakennettu yhdeksi kokonaisuudeksi. Asunto, navetta rehuvarastoiheen, liiterit, kaikki olivat saman laajan katon alla. Näin oli ainakin niissä neljässä talossa, joissa olin käynyt. Minun Ruotsin kotini Flintgården, oli vanha ja vauras perintötila. Rakennus oli suorakulman muotoinen. Asuinhuoneet olivat toisessa siivessä ja heinäsuojat, auto- ja traktoritalit toisessa. Navetta oli kulman kohdalla. Oikeastaan vain seinä erotti navetan niin kutsutusta kesäkeittiöstä, mutta navettaan kuljettiin kahden välitilan kautta. Muistan miten ihmettelin ja ihastelin räsymattoja, jotka peittivät neliömäisen tilan navetan keskellä. Alun toistakymmentä lehmää lypsettiin koneella.

Saiko isä minun kertomani perusteella ajatuksen rakentaa oma uusi talonsa tähän tapaan? Sisarukseni muistavat isän puhuneen itä-karjalaisista taloista, joissa karjan tilat olivat alakerrassa ja ihmiset asuivat yläkerrassa. Luultavasti nämä ideat tukivat toisiaan. Joka tapauksessa ajatus uudesta mallista sytytti muitakin. Ihan virallisella taholla arkkitehti teki suunnitelmat ja piirustukset jonkinlaiseksi koetaloksi.

Keväällä 1946 me sitten läksimme Lakuniemestä ja muutimme kesän ajaksi Suonenjoen maamieskoulun asuntolaan. Se oli tyhjä, sillä opiskelijat olivat muutamaa lukuun ottamatta maataloilta kesäharjoittelua suorittamassa. Meillä oli käytössämme ainakin neljä - viisi huonetta pitkän käytävän varrella. Yhdestä huoneesta tehtiin keittiö. Högforsin pieni valurautahella seisoi tiilijaloilla ja seinän läpi oli puhkaistu reikä savutorvea varten. Siinä äitimme valmisti ruuan perheelle ja

rakennusmiehille.

Olin kymmenvuotias enkä muista rakentamisesta juuri mitään. Mutta ainakin isän sisarenpoika Olavi Soikkeli Huutomäeltä, Elisenvaarasta, oli rakentamassa. Tarvikkeista oli kova pula, lautoja käytettiin uudelleen aina kun oli mahdollista ja nauvoja oiottiin vasaralla. Taloon oli suunniteltu niin korkeat (ja kauniit!) ikkunat, ettei sellaisia laseja sitten saatu mistään. Pulma ratkaistiin laittamalla ruutujen yläreunaan jatkeet, jotka osin tulivat alemman osan päälle. Ne eivät olleet kauniit, mutta toimivat hyvin, ja olivat paikoillaan vielä silloin, kun talo sitten aikanaan myytiin. Vesipumppuun saatiin jokin osa Ruotsista.

Alin kerros ja navetan puoli rakennettiin ”täryttilistä”. Niin niitä muistaakseni kutsuttiin. Ne olivat suuria, harmaita ja täynnä lokeroita. Tiilen sisällä olevan ilman piti toimia lämmön eristeenä. Muistelen, että lämmöneristyskyky ei ollut oikein hyvä talvisin.

Maamieskoulu alkoi tietysti syksyllä ja meidän oli muutettava pois asuntolasta vaikka talomme oli vielä keskeneräinen. Asumismme jäljet piti korjata, sillä esim. ”keittiön” seinät olivat mustuneet, koska helasysteemi oli vetänyt huonosti.

Vanhemmat jaksoivat paneutua yksityiskohtiin

Muistikuvani ovat vähäisiä tuon syksyn osalta. Tapahtui ilmeisesti liian monia asioita, koska niin merkittävä tapahtuma kuin omaan kotiin muuttaminen ei ole painunut mieleen. Keväällä isä oli tuonut minut Suonenjoelle oppikoulun sisäänpääsykokeisiin. Syksyllä koulu alkoi ja sain uusia opettajia sekä uudet luokatoverit, enkä siitäkään muista mitään erityisiä tapahtumia. Leena-sisko meni kahdeksan ja puolivuotiaana yläkouluun toiselle luokalle, hänkin täysin uuteen paikkaan ja uuteen toverijoukkoon.

Äiti oli raskaana. Hänen sitkeytensä ja jaksamisensa tuon kesän ja syksyn aikana

Närevaara näkyy metsän reunassa kuusten eli näreiden keskellä.

on aivan uskomaton suoritus. Veljemme Markku syntyi joulukuun alussa. Terve poikalapsi oli kuin palkinto raskaan vuoden lopuksi. Nimeksi annettiin Markku Pekka Antti. Siinä on oma nimi, isän nimi ja isoisan nimi.

Tammikuussa pidettiin ristiäiset ja tupaantuliaiset samalla kertaa. Muistan, että makuukamarin lattia oli silloin vielä väliaikaisesti tehty ns. roskalautoista, joissa oli sementtijalkia. Lautoista käännettiin parempaa puolta näkyviin ja peiteltiin rumat kohdat räsymatoilla parhaan mukaan.

Äidillä oli ollut toiveena saada kulmaikkuna, ja sellainen oli makuuhuoneessa. Minun mieleeni on jäänyt, miten huolella isä teki tyttöjen kahden huoneen kattoihin rimoista koristeristikot, jotka maalattiin hänen valitsemallaan vaalean punertavalla maalilla. Katot olivat meidän mielestämme erikoisen kauniit ja hienot. Kaiken kiireen ja paineen alla vanhempamme olivat jaksaneet miettiä tällaisia yksityiskohtia

Mistä tuli tavaroita, huonekaluja? Jossakin ne olivat olleet varastossa, sillä makuuhuoneeseen ilmestyi vanhempiemme avioliiton alussa Kiiskilään hankkima kaunis kalusto ompelu- ja peilipöytineen, sänkyineen ja yöpöytineen. Olohuoneeseen tuli isän kirjoituspöytä. Ryijyt ripustettiin seinille. Taulut oli saatu mukaan Karjalasta. Niiden joukos-

Ensimmäisiä perhekuvia uudessa kodissa juhannuksen aikaan 1947.

sa on kolme sellaista, jotka vanhoissa valokuvissa ovat Kiiskilän salin seinällä jo 1920-luvulla. Niin, isän valokuvat olivat kulkeneet mukamme koko ajan, mutta äidin kuvat olivat jääneet Kiiskilään talvisotaa pakoon lähdettäessä. Astioidenkin joukossa oli yhä ainakin osa ”mökkikalustoa”, astiastoa, jonka vanhempamme olivat saaneet häälahjaksi. Kirjahyllyjen kirjoista osa oli saatu mukaan Karjalasta

lähdetäessä.

Kolme lehmää, joista yksi oli ollut tädin luona Siilinjärvellä, ja hevonen Eila olivat Kiiskilästä peräisin. Myöhemmin hankitut kanat, ruskea Ruustinna ja valkea Filippa, muuttivat meidän kanssamme.

Kun omat entiset tavarat olivat taas ympärillämme, alkoi oman kodin tunnelma vahvistua. Väliaikaisuuden tunne ja odottaminen alkoi väistyä.

Isä ja hänen veljensä olivat jakaneet keskenään Kiiskilän ja siihen 1930-luvulla liitetyn toisiin maat ja tavarat jossain vaiheessa sodan aikana. Veikko-veli, joka oli 21 vuotta nuorempi, pääsi sotapalveluksesta ja oli avioitunut. Hän perusti oman kotinsa asutustilalle Ristiinaan Mikkelin lähelle.

*Nimimerkki
”Elettiinpä ennenkin...”
Jatkuu...*

*Ensimmäisen omenapuun istutus keväällä 1947. Isä-Pekka ja emäntäkoululaisia
Kuvat: Pekka Kiiskin, ellei toisin mainita.*

Keväällä 1946 ollaan vielä muuttamassa Suonteesta Suonenjoelle. Kolme Elisenvaarassa syntynyttä, Lelu, Marjaliisa ja Leena.

Alli Kihlanki Elisenvaaran Marttojen kunniajäseneksi

Elisenvaaran Martat ry aloittivat neljättä toimintakauttaan itsenäisenä yhdistyksenä. Vuosikokous pidettiin Rauha Vepsän kodissa 22.2.2010. Läsä oli 15 henkilöä.

Nautittuamme hyvistä kahvipöydän antimista kokouksen alussa Alli Kihlanki kutsuttiin yhdistyksen kunniajäseneksi. Hänet kuitettiin ja hänelle luovutettiin kunniakirja.

Kokouksen avasi yhdistyksen puheenjohtaja Saini Repo. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Alli Kihlanki ja sihteeriksi Hannele Piiparinen.

Vuoden 2010 toimintasuunnitelmassa kokoonnutaan 2-3 viikon välein jäseniin koteihin sekä osallistutaan Varsinais-Suomen piirin järjestämiin tapahtumiin. Suunnitteilla

on myös kesäretki Lunkil-le kesä-heinäkuun aikana, muuten heinäkuu on varattu lomailulle.

Elisenvaaran Martat ry vastaa tulevan kesän Kurkijoen Pitäjäjuhlien Muistojen illan ravintolasta elokuussa. Elokuussa järjestetään sienipäivä ja syksyn toiminta päättyy jouluruokailuun.

Martat tiedottavat toiminnastaan Loimaan Lehdessä ja Kurkijokelaisessa.

Kokouksen jälkeen tuli vapaamman sanan vuoro. Aiheita oli monia, mutta pääasiassa puhe siirtyi lumeen ja sen paljouteen. Useat meistä ovat ottaneet näinä viikkoina kuvia lumivaipoista, jotka peittävät puut, pensaat, halkopinot jopa lipputangon nupissa on 15 cm:n tötterö pysyen siellä uskollisesti, keräten yhä lisää lunta päälleen.

Kuuleman mukaan 40 vuotta sitten on ollut yhtä luminen talvi.

Luonto on tosiaan tänä talvena – alkuvuonna – näyttänyt mahtinsa maapallolla, Haitin katastrofi, Chilen maanjäristykset, Madeiran vesitulvat ja Afrikassa maanvyörymät vain joitakin lehdistä luettuja ja TV:stä katsottuja mainitakseni.

Myös omassa maassa on rautatiekiskot olleet tukossa lumen paljoudesta, linja-autot taistelleet lumiasteissa ja katot romahtavat painojensa alla.

Tästä lumesta on meille suomalaisille seurannut paljon hyvääkin. Nyt on saanut hiihtää kotinurkilla, laskea mäkiä ja potkukelkkailla luistavissa keleissä. Haapamäntiellä päästä päähän ja takaisin saa hyvää kyytiä.

Hallitus:

Saini Repo
puheenjohtaja
Hannele Piiparinen
sihteer
Ulla Lamminaho varapuheenjohtaja
Alli Kihlanki
rahastonhoitaja
Ritva Rastas
Tuula Rautiainen
Rauha Vepsä
Tilintarkastajina toimivat
Arvi Heinonen
ja Soili Kähärä,
varatilintarkastajat
ovat Aune Julku ja
Helvi Lähteenmäki.

Nyt vain odotellaan suoja-säitä ja –kelejä sekä hankintoja. Laajat lumilakeudet ovat kuin suuria luistinratoja, kutsuen liukumiin suksin tai potkukelkoin.

Tässä takavuosina vain suurien ojen päällä on ollut lunta. Pelloilla pitkät sängit vaan törröttivät tai pelloit olivat kalkitut.

Siispä nauttikaamme Suomen ihanasta talvesta kuten kansakouluaikaisessa

Kunniajäseneksi kuitettu Alli Kihlanki keskellä, vas. sihteer Hannele Piiparinen ja oik. puheenjohtaja Saini Repo.

Suksimiehen laulussa.
Ylös Suomen pojat nuoret,
sukset ulos survaiskaa.
Lumi peittää laaksot, vuoret,
hyv' on meidän liuuttaa,
jalka potkee, suksi notkee
suijuilevi sukkelaan.

Heräs tuuli tuntureilla
lehahtihe lentämään,
Sukkelat on suksit meillä.
lähtään, veikot kiistämään.
Saishan koittaa, kumpi voittaa,
eikä tuulta saavuttais.

Ritva

Räisäläisten Säätiölle uusi puheenjohtaja

Räisäläisten Säätiön valtuuskunnan kokous pidettiin Tupalan Hovissa Säkylässä lauantaina 27.2.2010. Merkittävimmät päätökset koskivat säätiön hallituksen uuden puheenjohtajan valintaa ja Räisälä-juhlien tulevaisuutta.

Valtuuskunnan puheenjohtaja **Robert J. Rainio** totesi nyt elättävän muutosten aikaa.

– Tämä on ensimmäinen kerta kun valtuuskunnan kokous pidetään jossain muualla kuin Räisälän kansanopiston tiloissa. Vuosi on muutenkin mennyt surutyön merkeissä, sillä opiston menetyksen lisäksi olemme menettäneet ahkeran ja taitavan puheenjohtajan, kun Juha Huppunen on poistunut keskuudestamme, murehti Robert Rainio.

Vaikka kokous ei ollutkaan perinteisesti opiston tiloissa, saatiin kuitenkin olla räisäläisessä huomassa, sillä Tupalan Hovia pitävän Kirsti Tupalan juuret ovat Räisälässä.

Valtuuskunnan kokouksen tehtävänä oli valita Säätiön hallitukselle uusi puheenjohtaja. Nykyisin Kauttualla asuva liikkeenharjoittaja **Pekka Lehtiö** (45) valittiin tehtävään täysin yksimieleisesti. Punkalaitumella syntynyt Lehtiö toteaa isovanhempiansa kanssa lapsuudessa vietetyn ajan tartuttaneen häneen karjalaisuuden kipinän.

– Äidin isä Eino Kalenius eli vaarini antoi minulle

Pekka Lehtiön asunnossa Kauttuun Ruukinpuistossa on runsas valikoima Karjalaan liittyvää kirjallisuutta ja esineistöä.

kirjan Viipurin viimeiset päivät. Vaikka minulle on kertynyt valtavasti Karjalaiheisia kirjoja sen jälkeen, on se kirja suurimpia aarteitani. Kaleniuksen suvun kotitiseutuna on ollut ainakin jo 1700-luvulla Humalaisten Joenmäki Räisälässä luovutetun Karjalan alueella, paljastaa Pekka Lehtiö.

Raumalla ja Köyliössä hautauspalveluja tarjoava säätiön uusi puheenjohtaja on koulutukseltaan yomerkonomi. Sen jälkeen hän suoritti Sveitsissä operatiivisen hotellijohdon diplomoin (myynti- ja

markkinointilinjan) ja oli siellä pari vuotta töissäkin. Maisemat vaihtuivat kun Pekka siirtyi Venäjälle. Moskovassa suurlähetystössä hän oli kaksi vuotta hovimestarina, kunnes palasi kotimaahan ja uusien haasteiden pariin. Kaiken muun ohessa hän Pekka Lehtiö on ehtinyt paneutua yhdistystoimintaan.

– Tällä hetkellä yhdistyksistä ovat kuvioissa esimerkiksi Humalaisten Nuorisoseura Alku ry, Teollisuuden ja liikkeenharjoittajien seura Pamaus ry ja Suomalaisuuden liitto ry.

Räisälä-juhlat

Tänä vuonna Räisälä-juhlat pidetään Eurassa 3.-4.7. ja Euran Karjalaiset ry toimii paikallisena järjestäjänä. Erikoistapahtumana pidetään lauantaina yleisön toivoma Elisenvaara-tapaaminen, johon kaikki asiasta kiinnostuneet ovat tervetulleita. Keskustelutilaisuudessa ovat mukana ainakin pommituksen kokeneet Aila Rusi ja Esko Ahola sekä tapahtumiin perehtynyt toimittaja Erkki Rahkola.

Kullervo Huppunen

Arto Miikkulainen hopealle Veteraanien MM- kisoissa Kanadassa

Arto Miikkulainen voitti hopeaa kolmiloikassa Kanadassa pidetyissä Veteraanien MM-kisoissa. Kisapaikkana oli Kamloop Länsi-Kandassa ja mitali-päivä oli 6.3.2010.

Hänellä on useita Suomen, Pohjoismaiden ja Euroopan mestaruuksia kol-

miloikassa, pituushypyssä ja aitajuoksussa.

Arton isän, Esko Miikkulaisen, syntymäpaikka on Kurkijoen Elisenvaarassa ja siellä Artokin on vierailut useamman kerran. Arton perheen kori sijaitsee Riihimäellä.

Urheilijamieheltä onnistuu puuhun kiipeäminen suvun kotipaikalla Elisenvaarassa.

Sotasyksy 1939

Miul ain on mieles tuo sotasyksy,
meil kaikill kainalos ol sillo mytty.
Kaikkiin meijän pit kotont lähtii,
ei taivaal näkynt kuuta ei tähtii.

Sitä ei ois uskont kukkaan
kuin miel ol musta luonnon mukkaa,
ko pit nuo rakkaat kojit jättää
ja joutu puutteeh ja hättää.

Kyl meitä ol monta Marrii ja Mantii,
kaiki myö taakat selkää pantii.
Ol kaikil sama taival eessä.
Askel raskas silmät veessä.

Ei sitä surruu arvaa kukkaa.
Pit ottaa lehmät ja lampaatki mukkaa
ja sota ajo meitä kaikkii takkaa
vaik uuvutti ni jatka matkaa.

Ei joukos rikkaita ei köyhii
kaik myö sillo oltii nöyrii ko
toine turvaa toisest etsi.
Näin kärsimys tek ystäviksi.

Se tie ol synkkä, se on totta.
Ei tiijetty ken vastaa ottaa,
ei oikein sitä mihi männä pittää.
Se tiijettii, ei männä ittää.

Takan rajasuunnas myö nähtii valot
siel palloit poroks kylät, talot.
Se syvänallaa nii ouvost raami,
mist mierolainen nyt kojn saapi.

Mut silloki meitä Luoja johti
turvasampii paikkoi kohti
– sinne jäi miehet sotimahan
kotikontujamme puolustamahan.

Viel nytki meijän sopis kiittää
ko taasen on meillä hyvä kojit.
Hyväst kasvaa maa ja mantu
ahkeruuvvel kuntooo pantu.

Nyt koneil jo tehhää työtä.
Ei huol riihtä puija kaiket yötä.
Ei huoli noussa nii varrai yllää
ko puimurit jo pellol jyrää.

Enne vaa kyyrys työnää työtä
ol selkäki ko kepinlyömä.
Sirpil niitä kuokal hakkaa
liitä pottuu pärevakkaa.

Nyt ei huoli nii kovast raataa
eikä kirveel kaskii kaataa:
Nyt mottorsahat metsis huutaat
ko miehet kaateluot puuta.
Eikä korennois huoli vettä kantaa
nyt raanat mettä antaat.
Ne laitettu onki oikei parrii

saap toisest kylmää, toisest
varrii.

Eikä saippuaa huol ennää
keittää
senkö tenttii vettee heittää.
Kyl pyykkikone pyörittelleyö
lijat tahrat irrottelluo.

Ei lapsii kättee huoli panna
pännää
ei opettaa iitä ei ännää.
Niist koulu nyt huole pittää
et tiedon siemen kasvaa ittää.

Miust kaikkii ois nyt hyvä
ellä
ei pettuleipää pöyvas kellää.
Ko ois vaa tyytyväine mieli ja
kiitoksehen kääntyis kieli.

Niinpä kulkee ajanranta
ihan meijän huomaamata.
Vanhat tarttuu matkasauvaan.
Nuoret tuutii pientä vauvaa.

Aina nousee nuori suku.
Kasvaa kansan uljas luku.
Jäävät jälkehemme eloon
kantaa kortta samaan kekoon.

Se on meidän toivehemme
kuljemmepa vaan minne,
että karjalainen heimo eläis
ja karjalainen laulu heläis.

Anna-Mari Kurki Virtasalmelta,
kotoisin Raudusta.
Runo on tehty syksyllä 1939.

Lähde talkoisiin Karjalaisille laulujuhlille

KARJALAN LIITTO
1940–2010

www.karjalanliitto.fi

Karjalaiset Kesäjuhlat 17.-20.6.2010, jotka tänä vuonna järjestetään laulujuhlina Helsingissä, kaipaavat reippaasti lisää talkoolaisia. Heitä tarvitaan moneen kohteeseen niiden reilun 100 vapaaehtoisen lisäksi, jotka jo ovat ilmoittautuneet. Tehtäviä on mm. kansliassa, lipunmyynnissä, kahvila- ja ruokatarjoilussa tai vaikkapa järjestysmiehinäkin. Eri talkoolaistehtäviä koordinoivat nimetyt henkilöt, joilta saa tietoja tehtävien laadusta ja työvuoroista.

Kaikkia talkoolaisasioita koskeviin kysymyksiin vastataan ja ilmoittautumisia talkoolaiseksi vastaanotetaan Karjalan Liiton toimistossa p. 09-7288170. Lisätietoja juhlista myös www.karjalanliitto.fi.

Muutamia henkilöitä lisää kaivataan myös Kisahallissa lauantaina ja sunnuntaina 19.6.-20.6 avoinna olevaan, luovutetun alueen pitäjää esittelevään infopisteeseen. Työvuorot muutaman tunnin jaksoissa. Esittelijöiden käytössä ovat tietokoneet. Esille tulevat myös sukuseurat ja pitäjälehdet.

Pitäjiä esittelevään infopisteeseen haluat ottaa yhteyttä joko Maija-Liisa Kalliomäki

maijaliisa.kalliomaki@mbnet.fi tai puh. 050-590 8011 tai Riitta Sainio riitta.sainio@elisanet.fi tai puh. 040-544 7582.

Esittelijäksi tulevan pitää ainakin osata etsiä netistä perustietoa pitäjistä ja opastaa kyselijä tiedon lähteille sekä vinkata joitain tahoja, josta saa lisätietoa: pitäjän sivut, Karjalan kartat ym., ym. Pitää myös osata neuvoa ottamaan yhteyttä pitäjaseuraan, paikalliseen yhdistykseen tai johon kuhun henkilöön. Ei saa sanoa, että en tiedä mitään asiasta.

Kun Karjalaiset Kesäjuhlat järjestettiin edellisen kerran Helsingissä 10 vuotta sitten, oli talkoolaisia n. 500. Jokaisen ”kynnelle kykenevän” karjalaisen ja/tai karjalaismielisen, joka asuu kohutuullisen välimatkan päässä pääkaupungista ja arvelee reippaan talkoolaistyön sopivan itselleen vaikkapa vain muutamiksi tunneiksi, toivotaan ottavan mitä pikimmin yhteyttä em. tavalla.

Tervetuloa mukavaan joukkoomme!

Kaarina Pärssinen

Sukutukijat aktiivisia

Hiitola-Kurkijoki sukututkijapiiri on kokoontunut reilut kymmenen vuotta, kävijöitä kokoontumiskerroissa on noin 15 henkilöä. Kaikkiaan vuoden 2009 aikana kokoontumisissa kävi 133 henkilöä.

Pari kertaa vuodessa piiri kutsuu luennoitsijan Helsingissä Karjala-talolla järjestettäviin kokoontumisiin. Muulloinkin jokaisella kokoontumiskerralla on aihe, milloin perehdytään johonkin tiettyyn sukuun tai ammattikuntaan, milloin taas sukujen liikkumisiin paikkakunnalta toiselle.

Piiri on kiinnostanut myös henkilöitä, joiden sukujuuret

ovat Hiitolan ja Kurkijoen naapurikunnissa tai jotka tutkivat lähikuntien sukuja. Innostuneet kävijät ajavat kokoontumisiin aina Tampereelta ja Loimaalta asti.

Piiriläiset eivät myöskään ole jääneet Karjala-talon seinien sisäpuolelle, vaan heidän tapaa vuosittain Hiitolan ja Kurkijoen Pitäjäjuhlissa ja Vantaan seudun sukututkimuspäivillä.

Piiriä ovat vetäneet viime vuonna aluksi Heikki Kekki ja sitten pääkaupunkilaistunut Veikko Repo.

Kurkijoki-säätiö ja Hiitola-säätiö ovat tukeneet piirin toimintaa vastaamalla vuorakaluista.

Vanha kuva vuosikymmenten takaa

Torikan sukua ja naapureita kokoontunut Jaalan Kimolassa Juhana Torikan 60-vuotispäiville 1950-luvulla.

Kuvassa mm. Kurkijokelainen 2 s.3 mainitun Lappeenrannan Laulukilpailujen voittajan Walteri Torikan isoisä äärimmäisenä vasemmalla ja hänen sylissänsä Tapani Torikka (Walteri Torikan isä) poikasena. Syntymäpäiväsankari istuu kirjahyllyn edessä, puhetta pitämässä Jaalan pappi. Oven suussa istuu Penttinen Mäntyharjulta. Kuvan toi Tyyne Nenonen (os. Torikka), päivänsankarin tytär, joka on syntynyt Kurkijoen Riekkalassa. Kuva: P. Kyytinen

Sanomalehti
Kurkijokelainen
LUKIJAMATKA

Kurkijoelle 3.-6.6.2010

ALUSTAVA MATKAOHJELMA:
torstaina 3.6.: lähtö n. klo 5.00 Loimaa – Helsinki – Lahti – Vaalimaa - ostosmahdollisuus Viipurissa - keittoruoka Muolaassa Kuusaan "Vanha Navetassa" - tutustuminen Käkisalmeen – Kurkijoki – majoittuminen "Mihailin hotelliin" kirkonkylään
perjantaina 4.6.: Kiertoajelu Kurkijoella (koko pv)
lauantaina 5.6.: Kotiseutukierrokset bussilla ja takseilla (taksit eivät kuulu matkan hintaan)
sunnuntaina 6.6.: lähtö aamulla Kurkijoki- Sortavala kiertoajelu – Ruskealan marmorilouhoksilla opastettu kierros – Värtsilä – Lahti – Helsinki – Loimaa
majoitus: Kurkijoen kirkonkylässä Lopotissa "Mihailin hotellissa 2-4 hengen huoneissa.
ruokailut: Hinta sisältää: keittoruuan menomatkalla, päivälliset to, pe ja la, aamiaiset pe, la ja su.

Hinta: **295 €** sisältäen matkaohjelman ja ruokailut sekä viisumihankkimiskustannukset (omalla viisumilla 256 €)

Jos olet kotimajoituksessa, kysy matkan hintaa toimituksesta. Viisumihankintaa varten pitää täyttää viisuminanomuskaavake ja liittää mukaan 1 kpl passikuvia sekä kopio voimassaolevan passin kuvasivusta. Passin tulee olla voimassa vähintään 6 kk matkan jälkeen. Viisumianomuskaavakkeen voi tilata toimituksesta puhelimitse tai poimia Neva Toursin sivuilta: www.turunnevatours.fi

Vastuullisena matkanjärjestäjänä toimii Neva Tours Oy Turusta

Ilmoittautumiset KURKIJOKELAISEN TOIMITUKSEEN 23.4. mennessä.
Ilmoittautumisia otetaan vastaan tiistaisin ja perjantaisin klo 9-14, puh. (02)762 2551, 050-5213336
Ilmoittautuneille postitetaan tarkempi matkaohjelma ennen matkan alkua. Muutokset alustavaan ohjelmaan mahdollisia.

Kesäkuun lukijamatkalta löytyy muutama enää muutama paikka sellaisille henkilöille, jotka eivät tarvitse majoitusta. Uusi matka järjestetään heinäkuun loppupuolella tai elokuussa. Siitä lisätietoja huhtikuun lehdessä.

**Virvon varvon tuoreeks terveeks
rikkaaks rakkaaks rauhalliseksi!**

**Kurkijokelainen toivottaa
Hyvää Pääsiäisaikaa
lukijoilleen ja tukijoilleen!**

**Lahja-
ostokset
Kurkijokelaisesta**

Tule tutustumaan

toimituksemme monipuolisiin tuotteisiimme. Toimitamme kaikkia artikkeleita myös postitse. Silloin lisäämme postimaksun myyntihinnan päälle. Hinnat sisältävät alv:n
Tilaukset tiistaisin ja perjantaisin klo 9-14.00, puh. 02-7622551 tai 050-5213336 tai toimitus@kurkijokelainen.inet.fi

Myytävät tuotteet:

Kirjat:	€
Muistojemme Kurkijoki TARJOUS	30
Kurkijoen historia IV	21
Kurkijoki kuvat kertovat TARJOUS	5
Kurkijoki sodasta evakkoon TARJOUS	5
Näin ikkeä – murresanakirja (Miikkulainen)	15
Vaiettu Elisenvaaran pommitus (Rahkola, Geust)	35
Minä, Adolf ja Josip (Raimo O. Kojo)	30
Paluu juurilleni (Sairanen)	30
Kärkitaistelija (Hartikka)	20
Kurjenmiekkä (Poskiparta)	10
Se on sata (Kurkijoen martat)	20
Loimaan Seudun Karjalaseura 60 v	20
Elisenvaarassa ja evakossa	15
Kurkijoki-Säätiö 60-vuotishistoriikki	8
Vanhat 10-vuotishistoriikit	2
Parhaat jutut	5

Viirit:	
Kurkijoki-isännänviiri (4 m)	95
Kurkijoki-pöytästandaari (2 mallia)	35

Postikortit:	
Postikortit Pekka Kyytisen kuvista	1
Muut postikortit	0,50

Muut:	
Kurkijoki-mitali	28
Kurkijoelta Nykypäivään -museomultimedia CD-Rom	20
Lehden vuosikerta – CDR	20
Karjalan kutsu CD	12
Puinen Kurkijoen vaakuna (seinä- tai pöytämalli)	20
Puinen kurki	20
T-paita	15
Adressit	8
Kurkijokelainen irtonumero	2

Osanottoon
**Kurkijoki-
adressi**

4 erilaista: kirkko, vanha maisemakuva, värillinen maisemakuva, kulleroita

Hinta: 8 € saatavissa toimituksesta

Kurkijoki-Säätiö
Kurkijokelainen
Tapahtumia 2010

Valtuuskunnan kokous Loimaalla 27.3.

Kurkijokelainen lukijamatka 3.-6.6.
- tarkempia tietoja takasivulla

Karjalaiset Laulujuhlat Helsingissä 18.-20.6.
- Kurkijokelaisuus ja Kurkijokelainen esillä eri tavoin

Okra-messut Oripäässä 8.-11.7.
- säätiöllä messuilla oma osasto

Pitäjäjuhlat Loimaalla 7.-8.8.
Tapaamisiin!

**MUSIIKKIVÄEN
PALVELUPAIKKA**
**LOIMAAN
MUSIIKKI**

Puh. (02) 7622 950
Oikokatu 3, Loimaa
Avooina:
ma suljettu, ti-pe 12-17, la 10-14

**ONKS
TIETOO
VASTAUKSET**

- 100 km/h
- n. 75 000
- Kuumentamatta valmistettua tuorekasvisravintoa
- Se ei ole kasvissyöjä.
- Indonesia
- v. 1991
- Koivun
- Tyyny
- Sauvo Puhtila
- Lappeenrantaa

Asianajaja

ASIANAJAJA
on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajotoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeusturva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN
Varatuomari
Julkinen kaupanvahvistaja
Kauppialankatu 9-11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY
AA, VT Jari Heikman
VT Pia Aulio
VT Kaarina Nylamo
Turuntie 8-14, II krs. Loimaa
Puh. (02) 762 4400, fax 763 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

Kurkijokelainen
**Kurkijokelaisen,
hiitolaisen ja karjalaisen
hengen vaalija.**

Tilaa nyt Kurkijokelainen, kaksi kertaa kuukaudessa ilmestyvä pitäjälehti!
Vuosikerta vain **39** eur. Tilattuna alle 1,70 eur/kpl.

Tilaan Kurkijokelaisen

☐ Itselleni ☐ Lahjaksi

Lehden saaja

Nimi: _____
Lähiosoite: _____
Postinro ja -toimip.: _____

Lahjatilauksen maksaja:

Nimi: _____
Lähiosoite: _____
Postinro ja -toimip.: _____

Pvm. _____

Allekirjoitus: _____

Palauta kuponki kirjekuoressa osoitteella:
Kurkijokelainen, Koulukuja 7, 32200 LOIMAA
tai tee tilaus sähköpostiosoitteessamme:
toimitus@kurkijokelainen.inet.fi